

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó-
Egész évre . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	==== hivatal ====
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, VI, Andrásy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — A budapesti kir. közjegyzői kamara felterjesztése az igazságügy-ministerhez a közjegyzők képviseleti joga, a hagyatéki eljárás reformja és a közjegyzői díjak tárgyában. — Az osztálykivonat és hagyatékátadó végzés alakjának szabályozásáról. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874 : XXXV. és 1886 : VII. törvénycikkek) története.

Irta : Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.
(Folytatás.)

Pauler Tivadar igazságügyminister annyira kimerítve látja azon okokat, amelyeket a közjegyzői intézmény czélszerűségének igazolására terjesztettek elő, hogy röviden csakis a tarlózásra szorítkozik.

Föltétlenül szükségesnek tartja hazánkban is a közjegyzői intézményt, mert hiteles okiratok szerkesztése által a polgárok jogbiztonságát már eleve védi, biztosítja —

a bíróságokat oly ügyektől tehermentesíti, melyek nem szorosan vett birói természetűek, és így a közönség peres ügyei gyorsabban, alaposabban intézhetők el —

és mert a közjegyzőkre ruházandó hagyatéki ügyek is gyorsabban lesznek letárgyalhatók, de meg pénzügyi szempontból is előnyös az intézmény, mert apasztja az igazságügyi kiadásokat.

Czélszerű voltát igazolja már az is, hogy Európának majdnem mindenik államában régen meghonosult. Így például Olasz-, Francia- és Bajorországban évszázadok óta virágozik, Ausztriában is jó ideje áll fenn, ami természetes is, mert hiszen egy olyan intézmény, amely a pereket kevesbíteni igyekszik, közhitelű okiratok szerkesztése által azoknak mintegy elejét veszi és a polgárokat a zúgírások zsarolása ellen megvédi: egy ilyen intézmény nélkül igazi kulturállam alig képzelhető, még ha nem szólana is mellette a vele járó sok egyéb előny. Ennek a felfogásnak adott kifejezést nálunk is a közvélemény és annak leghivatottabb képviselője: a magyar jogászgyűlés.

A *kényszerre* nézve megjegyzi, hogy: „alig van valaki, aki a francia rendszert pártolná és azt akarná, hogy majdnem minden okirat, majdnem minden szerződés a közjegyző által szerkesztessék, egyébként érvénytelen; és ismét alig van valaki a Házban, aki — ha az intézményt elfogadja — legalább egyik vagy másik okirat szerkesztésére nézve a közjegyző közbenjöttét nem akarná kötelezőleg kimondani. Egyébiránt, ha ezidőszerint csak kisebb keretben és hatáskörben szervezhetnék is az intézmény, ezt a jövő tapasztalathoz képest bővíteni lehet; nagyobb baj volna a tágasabb kört utóbb megszorítani.* Majd így folytatja: „sokkal nehezebbnek tartanám azt, és nem szeretném a törvényhozást azon helyzetbe juttatni, amelyben most éppen a Lajtán túl látjuk a törvényhozást, hol a közjegyzőkre bízott bizonyos ügyeknek azoktól való elvételét még nem határozták ugyan el, de legalább indítványba hozták!“

A nemzetiségi képviselőknek abbeli panaszára, hogy a javaslat a nemzetiségeknek az 1868: XLIV. t.-cz. által szentesített jogait megszorítja, utal arra, hogy: „az idézett törvénynek két főelve van: az első elv az, hogy az állam hivatalos nyelve a magyar, a másik megint az, hogy ezen főelv fenntartása mellett az egyeseknek módjában álljon a hatóságokkal is magánügyeikben saját nyelvükben élni.“ Ezt a két elvet pedig a törvényjavaslat egyáltalán nem sérti.

Ami a közjegyzők számának és székhelyének megállapítását illeti, ezt a törvényjavaslat az igazságügyministernek tartja fenn, amit az indokol, hogy a közjegyzők számának szaporítása a gyakorlati tapasztalatok útmutatásához képest időről-időre csak fokozatosan történhetik. A közjegyzői díjakkal a dolog szintén így áll.

Szóló e részben is a tapasztalatokat akarja bevárni és a díjakat egyelőre csakis rendeletekkel állapítja meg, hogy azután ezt a kérdést a szerzett tapasztalatok eredményéhez képest vigye végleges rendezés céljából a törvényhozás elé.

Ezzel az általános vita véget ért. A ház a törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául nagy szótöbbséggel fogadta el.

* * *

Czéltudatosan közöltük az általános vitát kissé bővebben, hadd ismerje meg az olvasó parlamentünk akkori tagjainak intézményünk iránt való hangulatát. Látható ebből, hogy míg egyfelől az elmondott beszédek alapos tudás és komoly törekvés hatotta át, másfelől a közéletünkben már megszokott szólási viselkedés — a hivatottak által már alaposan megvilágított kérdésekben is — a „hazabeszélés“ ott kontárkodott, erős próbára téve a hallgatóság türelmét.

Ami a kormány képviselőit illeti, az igazságügy-ministernek mintegy előfutára gyanánt szerepelt Csemeghy Károly államtitkár felszólalása intézményünk barátainak szemét két fontos kérdésben csalódásra nyitotta ki.

Beszédei kétségtelenné tették, hogy az igazságügyi kormánynak esze ágában sincs modern, életképes, a jogélet igényeit kielégítő intézményt alkotni. De hát ez az *akkori* viszonyok közt nem is lett volna könnyű feladat. Gondoljunk csak az akkori birói szervezetre, a telekkönyvek rendezetlen állapotára, a jogélet egyéb intézményeinek, különösen az örökösödési eljárásnak a fogyatékoságára! Am annál jogosultabb a kérdés: miért nem követte a kormány a megfordított eljárást? Miért nem készítette elő az intézményünk előfeltételéül, mintegy alapjául szolgáló fennebbi intézményeket. Mert volt-e oka az igazságügyi kormánynak ily viszonyok között jogéletünket egy olyan közjegyzői intézménnyel megajándékozni, amelynek fogya-

tékosságát a gyakorlati élet annyira megsínylette, hogy rövid tíz év múltán kénytelen volt egy újabb fércz-munkának: a *novellának* megalkotására. Ahelyett, hogy eredetileg életképes magzatnak adott volna életet, kezébe nyomott később egy nyomorúságos mankót támasztékul.

Meg vagyunk győződve, hogy a Bittó-féle kormány, ha nem vette volna biztosra, hogy a telekkönyvi kényszer a törvényhozás meg fogja szavazni, — a közjegyzői törvényjavaslatot a képviselőháznak ilyen alakban még be sem mutatja.

Sajnálattal vehette tudomásul a jogászvilág, hogy a Pauler-kormány elődjét, a Bittó-kormányt, a telekkönyvi kényszer kérdésében desavualta, sőt elejtette ennek még a legszelidebb alakját is: a végleges reform előkészítőjéül szolgáló *hitelesítési* kényszert.*

Ezt előreláthatta mindenki, aki az akkori helyzetet és azt a nagy befolyást ismerte, amelylyel a kényszer ellenségei a vezetőkörökben rendelkeztek.

Ezek közé tartozott elsősorban maga Csemeghy Károly, a hatalmas államtitkár, aki a kényszer egyik-másik nagybefolyású támadjával egy hűrt pengetett, de nyomatékkal esett a serpenyőbe az a hatalmas erkölcsi nyomás is, melyet az 1871. évi jogászgyűlés gyakorolt a kormányra, főleg a kényszert illetőleg.

A történeteket a benfentesek, akik Csemeghy Károlyt és miniszterét ismerték, egészen természetesnek tartották. Mindkettőt joggal tiszteltük szaktekintélyként: Csemeghyt, a kiváló ügyvédet, mint a *gyakorlati* jogélet korifeusát, Pauler Tivadart pedig a zágrábi és később a budapesti

* A Bittó-féle törvényjavaslatnak a kényszerről rendelkező 26. szakasza így szól: „Közjegyzői okmány a jogügylet érvényességéhez megkivántatik az ingatlanok tulajdonjogának átruházása iránt tett szerződéseknél, amennyiben ily átruházás sem a hagyatéki bíróság által felvett osztálylevelek, vagy a perbíróság előtt kötött ügyletekben nem foglalják.”

egyetem híres jogtanárát, mint az *elmélet* nagy emberét, akinek feddhetlen jelleme, idealizmusa, mély tudása előtt mindenki föltétlenül meghajolt.

Csak hogy amikor a telekkönyvi intézménynek, mint egy kiválóan *gyakorlati* jelentőségű intézménynek a soráról volt szó, akkor az *elmélet* emberének a nagyhirű *gyakorlati* jogász előtt deferálnia kellett! Aki ismerte Pauler Tivadar annyira jellemző *lágyszívűségét*, mondhatnók: *szelidségét*, azt ez nem lephette meg.*

Még kevésbé lehetett csodálkozni a gyakorlati tudásnak az elmélet fölötti érvényesülésén, amikor csatlakozott Csemeghyhez egy másik gyakorlati jogász-tekintély: Teleszky István is, akivel Csemeghy meghitt viszonyban volt és akiről bizonyos volt már akkor, hogy nemsokára a parlamentbe bekerül.**

Tehát nem ok nélkül tűnt fel, hogy a parlamentben mindjárt a vita elején maga az államtitkár lépett a kényszer ellen sorompóba, a miniszternek csak a végszót tartván fenn.

Sajnálunk lehet, hogy mint a jogászgyűlésen, a parlamentben is mindkét párt a túlzás hibájába esett, és hogy senki-nek sem jutott eszébe a kényszernek valamelyes enyhébb formáját indítványozni, vagy legalább egyelőre szűkebb keretben a már említett átmeneti intézkedések valamelyike mellett szállani síkra.

Most pedig térjünk vissza az igazságügyminiszternek a kényszer kérdésében az osztrák viszonyokra tett —

* Szerzőnek, aki szerencsés volt a Pauler Tivadar családjával rokonságban és a legszívélyesebb viszonyban lenni, e kérdésre is a novella tárgyalásakor lesz még alkalma visszatérni.

** 1874. évben a parlamentben, a közjegyzői törvényjavaslat tárgyalásának legutolsó stádiumában már előkelő szerepet is játszott s nemsokára el is vállalta az igazságügyminiszteri államtitkári állást. Nehány év múlva — jogéletünk nagy veszteségére — meghalt.

fennebb közölt megjegyzésére, ami az olvasónak is bizonyosan feltűnt.

Joggal kérdezhetjük: „mi volt a Lajtántúli törvényhozásnak az a helyzete, amelybe a minister a magyar törvényhozást nem szeretné juttatni? Miféle ügyek voltak azok, amelyek a közjegyzőkre voltak bízva, de melyeknek azoktól való „átvételét“ még nem határozták ugyan el, de indítványba hozták?”

Válaszunk erre az, hogy „ily ügyekről az osztrák parlamentben egyáltalán szó sem volt! A közjegyzői hatáskört nem bántotta ott senki!

Amiről ott szó volt, az a telekkönyvi törvénnyel behozott telekkönyvi hitelesítési kényszer. Ugyanis az 1871. évi július 25-én életbelépett osztrák telekkönyvi törvény az aláírás hitelesítésére a közjegyzőt is felhatalmazta. Ámde ez alig tekinthető a közjegyzői hatáskör oly fontos és hálás elemének, hogy a közjegyzőtől való elvonását, „átvételét“ bárki is fájlalhatná, főleg Ausztriában, ahol a közjegyzővel e részben a bíró is konkurrál. Talán legkevésbé a közjegyzők sajnálnák ezt úgy „anyagi“, vagyis jövedelmi, valamint „ideális“ szempontból.

Beszéljünk őszintén!

A kir. közjegyzők, különösen a vidékiek bizonyosan igazat adnak nekünk abban, hogy néha kellemetlen, sőt kínos helyzetbe kerül a közjegyző, ha a fél — amint ez gyakran gesik — pusztán csak aláírásának hitelesítése végett oly ügyleteket tárgyzó okiratot visz készen hozzá, amit kontár, lelketlen zúgírás készített. Nagy dilemmába kerül ilyenkor a közjegyző, mert két rossz között kell választania: vagy a felet figyelmeztetni az okirat fogyatékoságára és az aláírás hitelesítését megtagadni, ami által félreértésnek teheti ki magát, vagy pedig a per csiráját magában hordó

férczmunkát *szentesíteni* aláírásával, mintegy kompromittálva ezzel a közjegyzői intézményt.

Ami pedig eme functió anyagi oldalát illeti, minden panasz nélkül pusztán megemlítem, hogy az aláírás hitelesítése, főleg ha azonosság tanura is szükség van, annyi időt rabol el a közjegyzőtől, hogy egy intelligensebb ügyfél csaknem belepirul, amikor az eljárási díj fejében 75 krajczárt tesz le a közjegyző asztalára. Csaknem szokássá is vált, hogy szegény felektől el sem veszi a közjegyző ezt az alamizsnát. Téved, aki azt hiszi, hogy az aláírás-hitelesítés alárendelt functiója alkalmat nyújt rá, hogy a fél a közjegyzői intézmény jótéteményét megismerve, adandó alkalommal más ügyekben is felkeresi a közjegyzőt!

Fehér holló az ilyen eset! A fél a zúgírásnál marad, vagy faluja jegyzőjénél, és az utóbbi még ránézve a jobbik eset.

Téves föltevésből indult ki tehát a minister is, midőn azt hozta fel, hogy Ausztriában a mozgalom a közjegyzői „hatáskör“ ellen irányult. Tévedése kitünik a következőkből:

A „telekkönyvi hitelesítési kényszert“ megállapító osztrák törvény, mint már említettük, 1871. július 25-én lépett életbe, a minister pedig a parlamentben 1874. április havában szólalt fel, tehát csak két év és néhány hónappal később. Hihette-e tehát, hogy az osztrák törvényhozás a hitelesítési kényszert ily rövid idő alatt *ismét* megszüntetendi, holott azt már előzőleg egyszer megszüntette volt! A codificationnak ily képtelenségére, ami egyenesen kihívta volna gúnyt, az osztrák törvényhozás aligha mert volna vállalkozni. Akkora naivitást, hogy ezt elhiggyék, nem tételezhetett fel a minister egyetlen intelligens hallgatójáról sem, bármennyire ellensége lett légyen is az illető a kényszernek.

De akkor vajjon milyen ügyekre gondolt a minister? Lássuk csak! Mindjárt kiviláglik.

Az a szenvedélyes agitáció, ami az 1871. évi telekkönyvi törvénnyel életbelépett hitelesítési kényszer ellen Ausztriában, főleg a vidéken, a községi jegyzők és a zugirások részéről már *előzőleg* megindult volt, nem szűnt meg a törvény életbelépte után sem.

Ámde a mozgalom, mire azt az ügyvédi kar egy részének és a vidéki pénzügyintézeteknek támogatásával sikerült bevinni az osztrák képviselőházba: összezsugorodott. *Már nem azt célozta, hogy a hitelesítési kényszer újból megszűnjék*, hanem hogy vonassanak ki alóla azok a csekély jelentőségű ügyletek, melyeknél az érték a hitelesítési kényszerrel járó költségekkel és terhekkel — így a félnek, esetleg tanuinak is az utiköltsége — arányban nem áll.

Ennek szükségével az osztrák kormány — igen helyesen — számolt is, ha már 1871-ben megtenni elmulasztotta.

Az illetékes tényezők bevonásával meg is indította azonnal a tárgyalásokat.

Az ügy *eme stádiumában* szólalt fel nálunk a minister. Nagyon rosszkor tette, mert az osztrák parlament tárgyalásai még évekre nyultak ki, míg végre az 1882. évi június hó 4-én és az 1890. évi június hó 5-én alkotott két törvénnyel befejezést nyertek. Tehát 8, illetve 16 évvel ministerünk felszólalása után. Így a minister az osztrák tárgyalások eredményéről 1874-ben még aligha álmodhatott is. Annyival helytelenebb volt pedig az ausztriai parlament tárgyalásaira való hivatkozása, mert már 1874-ben is tudhatott volna legalább is annyit, hogy Ausztriában az előadott tényállásnál fogva szó sem lehetett a hitelesítési kényszer megszüntetéséről, még kevésbé annak

a közjegyzői hatáskörből való „elvonásáról“, hanem csakis a kényszer indokolt *enyhítéséről*.*

Így azután Teleszkynek a jogászgyűlés nagy részét félrevezető tévedéséhez hozzájárult még intézményünk rovására a minister által kifejezett téves suppositió is, ami még inkább tévutra vezette a képviselőház tagjait! Már pedig nem lehetett közömbös, mikor a minister egy fontos kérdésben hivatkozik a szomszéd állam intézményeire, illetőleg — amennyiben még tárgyalás alatt áll — az e körül észlelt kedvezőtlen *hangulatra*. Hivatkozása annál is inkább döntő volt, mert azzal az állammal bennünket számtalan politikai, közgazdasági és jogi érdek kapcsol össze és épen ezért joggal mondhatta, hogy a szomszéd állam példájára a nálunk meghonosítandó intézménynek egyik analog kérdésére nagy súlyt fektet. Ezzel már előre jelezte, hogy a szőnyegen levő kérdés mindkét

* Következőkben közöljük kivonatossan az említett két osztrák törvény idevágó legfontosabb szabályait, amelyek *szerintünk is feltétlenül helyesek*:

„Az aláírás hitelesítése elmaradhat oly esetekben, ha a magánokirat azon hatóság jóváhagyásával van megerősítve, mely hatóság hivatva van azon félnek érdekeit képviselni, akinek valamely telekkönyvi joga megszüntetettik, megterheltek, vagy másra átruháztatik.“

A lényeges könnyítés pedig abban áll, hogyha a telekkönyvi bekebelezés vagy törlés kérésének alapjául szolgáló okirat szerint *a követelés, a vételár, vagy az illető ingatlan értéke 100 forintot meg nem halad* (Galiciában 50 forintot), a jogot feladó fél aláírásának hitelesítése elengedhető. Ez a könnyítés a közjegyző vagy a bíróság székhelyétől távolabb lévő vidéki feleket illetőleg oly természetes, hogy csodálkoznunk kell, ha erre az osztrák törvényhozás nem gondolt mindjárt magának az alaptörvénynek a hozatala alkalmával. Viszont sajnálatos, hogy a kényszernek ilyen — a dolog természetével indokolt — enyhítése itt Magyarországon sem jutott soha senkinek az eszébe. Igazságügyi kormányunk helyesen járt volna el, ha ilyen *könnyítést létesítve, a kényszer ellen* nem foglal el mereven elutasító álláspontot. Annál is inkább, mert ugy a jogászgyűlési tárgyalásokon, mint a parlamentben, nem egy szónokunk küzdött a hitelesítési kényszer ellen, utalva arra az áldozatra, amit a kényszer csekélyértékű ügyekben, különösen a közjegyzői székhelytől távolabb lakó felekre hárit!

államban lehetőleg egyöntetűen oldandó meg, — aminek azonban ép ellenkezője történt.*

A minister fennebb vázolt felszólalásával ért véget az általános vita.

A ház nagy többséggel fogadta el a javaslatot a részletes tárgyalás alapjául.

Most térjünk vissza erre!

(Folyt. köv.)

A budapesti kir. közjegyzői kamara felterjesztése az igazságügyministerhez a közjegyzők képviseleti joga, a hagyatéki eljárás reformja és a közjegyzői díjak tárgyában.

Nagyméltóságú Minister Úr!

Tudjuk, hogy a közjegyzői törvények reformja már régebben elhatározott dolog, és az előmunkálatok eziránt már folyamatban is vannak; azonban a gyökeres és rendszeres reform, miután jogszolgáltatásunk egészének reformjával kapcsolatos, tartunk tőle, hogy rövid időn belül nem fog még valóra válni. Ezért kívánatos volna, ha legalább egyes égető kérdések nyernének előzetes és ideiglenes szabályozást azon módszerrel, mely igazságügyi fejlődésünk mostani átmeneti szakában a legsürgetőbb szervezeti vagy eljárási reformokat alkalomszerűen összefoglaló törvények alkotása vagy rendeletek kibocsátása útján már több ízben alkalmazásba jött. Fentartva magunknak, hogy Nagyméltóságod engedélyével időről-időre figyelmét ilyen sürgősebb megoldásra szoruló kérdésekre felhívjuk, a jelen alkalommal kivált hármat szeretnénk kiemelni, úgymint: *a közjegyzők képviseleti jogát, a hagyatéki eljárás reformját és a közjegyzői díjak kérdését.*

* E fontos kérdésre — a parlamentünkben később is szőnyegre kerülendő kényszer bővebb keretében — különösen a novellának tárgyalása alkalmával még visszatérünk.

I.

A közjegyző képviseleti jogát ezidőszerint az 1874 : XXXV. t.-cz. 55. §-a szabályozza. Aki azonban a közjegyzői intézménynek tudományos ismerete nélkül ezen törvényhelyet kérdezi meg, ennek szószerinti értelme vagy önkényes exegesisé révén szükségszerűen téves következtetésekre fog jutni még a tételesen fennálló jogra nézve is a közjegyzői hivatásnak ezen annyira fontos ágát illetőleg.

A szóbanforgó rendelkezést a mi törvényünk majdnem szószerint vette át az 1871. évi, most is érvényben levő osztrák törvényből: „Nebst der im § 1 bezeichneten Amtswirksamkeit wird den Notaren auch gestattet berufsmässig, über Verlangen von Parteien, Eingaben, ausser Streitsachen, zur Überreichung bei was immer für Behörden, und Privat-Urkunden zu verfassen . . . Alle Eingaben, welche die Notaren verfassen, müssen von ihnen unterzeichnet sein (5. §).“ Az osztrák törvény a maga rendelkezését ugyancsak majdnem szószerint az előző (1855. évi) osztrák közjegyzői törvényből (6. §) vette át. Nyomról-nyomra követhető ily módon ez a rendelkezés egészen eredetéig és kimutatható, hogy az nem egyéb, mint az ügyvédi és közjegyzői hivatást egyesítő német rendszerű közjegyzőségnek egy fejlődési mozzanata a két hivatás szétválasztásának irányában. Célja és tartalma szerint a szóbanforgó rendelkezés tisztán negatív, vagyis a közjegyzőket a peres ügyekben való képvisellettől kizáró, elvben tehát a képviseleti jogot, ezen egy kivételtől eltekintve, eredeti korlátlanosságában föntartó. Fogalmazása, — mely a mi törvényünknek annyi balmagyarázatot okozza — egyszerűen onnan ered, hogy a XVIII. század második felében, ahová ezen szövegnek eredete visszavezethető, sem a törvénykezés, sem az adminisztráció szóbeli eljárást nem ismert, a bírósággal és egyéb hatósággal való érintkezés kizárólag beadványok útján történt.

Hogy mennyire igaz az, miszerint a szóbanforgó rendelkezés a közjegyzőknek úgy a peres, mint a perenkivüli törvénykezésben elvileg korlátlan képviseleti jogát akarta csupán egyik oldalról, a perbeli képviselet oldaláról (sőt még erről sem teljesen) megszorítani, egyebekben pedig minden megszorítás nélkül fentartani, mutatja az osztrák közjegyzői törvényt megelőző és követő osztrák gyakorlat, judicatura és törvényhozás.

Az 1851. évi augusztus 21-én 10351. szám és az 1852. évi február 17-én 17431. szám alatt kelt igazságügyministeri rendeletek az ügyvédségnek idevágó panaszát elutasítva, megállapították és az 1873. december 17-én 9957. sz. a. kelt I. ü. m. rendelet megerősítette, hogy a közjegyzők, még ha nem is ügyvédek, a sommás polgári perben álló ügyfelek képviselőjére is jogosítvák; a féllel együtt a bíróság előtt megjelenhetnek (1886. április 6. 4122. sz.), magukat helyettesíthetik (1870. febr. 16. 13461. szám), a közjegyzői jelöltnek (1866. ápr. 29. 5104. sz.) és segédnek is (1886. okt. 20. 12059. sz.) van képviselői joga. Csak az írásbeli eljárásban (1863. jul. 7. 4388.) és a rendes szóbeli eljárásban (1874. május 12. 4807.) nincs a közjegyzőnek képviselői joga. A közjegyzőnek ezért a működéséért járó díjazást számos törvény szabályozza, kezdve az 1833. október 4-én 2633. szám alatt kelt Hofdekret-től, az 1890. június 25-én kiadott 129. sz. Bir. Törv. lap-ban megjelent I. Ü. M. rendeletig (4. §) és a jelenleg érvényben levő (1895. aug. 1. Bir. Törv. L. 3.) perrendtartásig (wird eine Partei durch Bevollmächtigte vertreten, welche nicht dem Advocaten oder Notariats-Stande angehören, so ist der unterliegende Gegner nur zum Ersatz der Stempel und anderen Staatsgebühren und der durch die Prozessführung verursachten notwendigen Barauslagen zu verhalten. 42. §.)

Hogy pedig a közjegyzőknek ez az elvben korlátlan és csak a peres eljárás terén megszorított ügyfél-képviselői joga Ausztriában nem a múlté, hanem az intézménynek úgyszólván vasszerkezetéhez tartozik, mutatja az osztrák kormánynak 1911. évben 1045. sz. alatt a képviselőházhoz beterjesztett törvényjavaslata „betreffend die Einführung einer neuen Notariatsordnung.“ Ezen javaslat hatodik szakasza a következőkép szól: „Alle Notare sind berechtigt berufsmässig auf Verlangen von Parteien Privat-Urkunden zu errichten, sowie in Angelegenheiten, die nicht zum Verfahren in bürgerlichen Streit- und Exekutionssachen gehören, Eingaben an Behörden zu verfassen und als Bevollmächtigte von Parteien einzuschreiten. Die Ausnahmen sind in den Gesetzen über das Verfahren enthalten. 7. §. Ausserhalb der Gerichtshoforte sind Notare auch zur berufsmässigen Vertretung von Parteien in bürgerlichen Streit- und Exekutionssachen bei den Gerichten an ihrem Amtsitze berechtigt, wenn, und so lange in diesem Orte nicht wenigstens zwei Advokaten ansässig sind“ — a hagyományos:

„der Notar muss alle von ihm verfassten Eingaben unterzeichnen“, ebből a javaslatból sem (9. §) hiányzik. A megokolás a javaslatnak ezen szakaszaihoz a következőket mondja: „Der berufliche Wirkungskreis der Notare wird im § 6. des Entwurfes übereinstimmend mit der geltenden Notariatsordnung (§ 5. Absatz 1.) umschrieben. Die Notare sollen, wie bisher, berufsmässig zur Verfassung von Privaturkunden und von Eingaben an Behörden sowie zur Parteienvertretung in allen Angelegenheiten berechtigt sein, die nicht zum Verfahren in bürgerlichen Streit- und Exekutionssachen gehören. Eine Ausdehnung dieses beruflichen Wirkungskreises nimmt § 7 in Aussicht. Danach sollen Notare am Sitze ländlicher Bezirksgerichte zur berufsmässigen Parteivertretung auch in bürgerlichen Streit- und Exekutionssachen bei dem Gerichte ihres Amtsitzes berechtigt sein, wenn und so lange an diesem Orte nicht wenigstens zwei Advokaten ansässig sind. Die Gründe dieses Vorschlages wurden bereits im allgemeinen Teile dargelegt und dabei hervorgehoben, dass er nur die gesetzliche Genehmigung eines bereits seit langem praeter legem bestehenden Zustandes enthält“ stb.

Mindezeket azért hozzuk fel, hogy *törvényünk 55. szakaszának értelmét és célját megvilágítsuk.* Egészen kétségtelen, hogy midőn saját közjegyzőségünk lényegében egyszerű receptiója az osztráknak, az 1874 : XXXV. t.-cz. mása az 1871. évi július 26-iki osztrák törvénynek, akkor törvényhozásunk intentiója csak azon pontokban tért el az osztrák törvényétől, ahol ez az eltérés az osztrák törvényben nem található rendelkezések felvétele vagy abban található rendelkezések elejtése vagy módosítása által nyilvánvalóvá lett. Ahol azonban saját törvényünk az osztrák szöveget szószerint átveszi, ott világos, hogy szándéka a változatlan receptióra irányult, ami legfőkép a hatáskör kérdéséről áll, melynek megállapítása viszonylag még a legmegfontoltabb módon történt. Ezt a magyar törvény indokolása is mutatja, mely a közjegyzői kényszer kérdésével behatóan foglalkozik, de az 55-ik szakaszt illetőleg csak annyit magyaráz, hogy ebben „különösen a telekkönyvi ügyekre volt tekintettel, midőn a közjegyzőnek nem peres ügyekre vonatkozó beadványok szerkesztését megengedte“, kívánatosnak jelezvén ezt azért, „hogy a felek ügyvéd hiányában ne legyenek kénytelenek zugirásokhoz fordulni,“ de szükségesnek is azon szempont miatt, „hogy a vidéken pusztán az okiratok szerkesztése a közjegyzőnek

elégletes jövedelmet nem biztosítana," hivatkozik rá, hogy „az osztrák törvény szintén megengedi a közjegyzőnek ily beadványok szerkesztését, sőt erre vonatkozólag részletesebb utasításokat is ad, amelyek azonban mellőzhetőnek látszanak." Ezek az utasítások („Die Notare haben gleich anderen beeideten Sachwätern diese Geschäfte mit Redlichkeit, Genauigkeit und Fleiss nach den bestehenden Gesetzen zu versehen stb.) a XVIII. század bőbeszédű törvényszövegezésének szintén egyik törvényből a másikba átszarmazott maradéka és tényleg mellőzhető, de — és ezuttal ez a fontos — az egyetlen, amit a magyar törvényhozó az osztrák törvény rendelkezésén mellőzendőnek talált. Hogy ezt a megokolást egyébként helyesen megértsük, nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy az igazságügyi kormány eredetileg telekkönyvi ügyekben a közjegyzői okirati kényszer álláspontján volt, s azt főképp a közjegyzőknek egyelőre csekély létszámából következhető nehézségek miatt ejtette el, egyebekben azt a nézetet tartván szem előtt, hogy ahol közjegyző székel — az ügyvédek létszáma akkor szintén még alacsony lévén — az okirat-szerkesztés a közjegyzői alak előnyei és csekély költségei mellett magától is a közjegyzőség kizárólagos hatáskörébe fog átmenni.

Ami a gyakorlatot illeti, amely hazánkban a közjegyzők képviseleti jogát illetőleg ezek után kifejtett, ez csak abban az egy tekintetben tért el az osztrák jogállapottól, hogy a peres eljárást spontán kizárta. Nem tudunk rá esetet, hogy közjegyző még a sommás vagy kisebb polgári peres eljárásban is hivatásszerűen képviseletet vállalt volna. A végrehajtási eljárás egyes szakáiban (pl. árveréseknél, sorrendi tárgyalásoknál) a közjegyzői képviselet sporadikusan előfordul. Magában a perenkívüli eljárásban azonban, és pedig annak minden nemében és ágában, bíróságok és hatóságok előtt, 40 év óta szakadatlanul és általánosan fennállott és fennáll ma is még a gyakorlat, mely szerint a közjegyző magánfelek képviseletét, megbízás alapján, ilyen ügyekben vállalja. Ez a gyakorlat keletkezett, fejlődött és fenmaradt talán nem is annyira az 55. § rendelkezése folytán, hanem gyakorlati előnyeinek, szükségességének, sőt mondhatni megakadályozhatlan voltánál fogva, úgy hogy valószínűleg kifejlődött volna ez a gyakorlat akkor is, hogyha törvényünk az osztrák törvény rendelkezését átsem veszi. Panaszok ezen gyakorlat ellen a közönség részéről soha, kifogások egyes hatóságok részéről csak kivételesen merül-

tek fel, akkor is mindig csak a jogosultság szempontjából az 55. § szövegére támaszkodva, és minden egyes esetben kimutatható speciális indító okból kifolyólag. Hogy ez a gyakorlat különösebb módon talán szembe nem ötlött, annak magyarázata abban keresendő, hogy az a községi jegyzők és ügyvédek hasonló gyakorlatával mindig párhuzamos volt, és e két utóbbi testületnek a közjegyzői karhoz arányított óriási nagysága, a perenkívüli képviselet eloszlásának arányánál is érvényesült; tehát részint absolute véve kis méreteinél fogva, részint azért, mert a perenkívüli képviselet terén az ügyfelek rendelkezési szabadsága semmi korlátnak alávetve nem volt, feltűnést nem okozott.

Azt keresvén az előrebocsátottak után, mi a *tényleges jogállapot a közjegyzői magánképviselet kérdésében*, nem mondunk újat, megállapítván, hogy a magyar közjegyzőség rendszerében a közjegyzőnek hármas hivatása van: közhitű tanúsítások, birói és hatósági megbízások teljesítése és magánmegbízásokon alapuló jogi képviselet, és hogy ennek az utóbbinak kereteit illetőleg, tételes jogunk a saját törvényünk életbeléptetése alkalmával Ausztriában fennállott közjegyzői hatáskör keretei szerint igazodik s hogy ezt az azóta hazánkban kifejlődött gyakorlat is szentesítette, a peres ügyekben való képviseleti jog kivételével.

* •

A kérdésnek jelen tiszteletteljes felterjesztésünk bekezdésében kért rendezése — esetleg a fennálló törvényes rendnek autoritativ módon történő magyarázó megállapítása — főképp két szempont miatt jelentkezik sürgősnek. Az egyik: hogy igazságügyünknek azon nagyszabásu reformja alkalmával, mely Nagyméltóságodnak eléggé nem magasztalható alkotó tevékenysége folytán megindult, a jogszolgáltatásnak különféle ágaiban olyan véglegeseknek igérkező intézkedések történnek, melyek helyel-közzel a közjegyzői szakmába vágnak, egyebek között a közjegyzőségnek szóbanforgó hivatási ágát is érintik és evvel összhangba hozandók. A másik az, hogy az áldatlan, méreteiben mindig növekvő és megoldásától — tartunk tőle — mindinkább távolodó ügyvédi kérdés olyan törekvéseket teremtett, melyek a közjegyzői intézménynek egyenesen fenmaradását veszélyeztetik. Ezek a törekvések a közjegyzői hatáskörnek fokozatos kisajátítását célozzák és épen a közjegyzők képviseleti hivatása nyújt nekik kedvező tamadási

felületet, részint a törvénynek félremagyarázható szövege miatt, részint arra a komoly bírálatot meg nem tűrő, de igen könnyű keletű jelszóra való tekintettel, hogy a magánfél jogi képviselése tulajdonképp egész terjedelmében az ügyvédi hivatás keretébe tartozik.

Ami ezt az utóbbit illeti, az egyes foglalkozási ágaknak még a magánmegbízáson alapuló jogi képviselést terén is úgyszólván kasztszerű szétválasztása tudvalevőleg a francia jogszolgáltatási rendszernek a sajátossága és a bifurkált francia ügyvédség és közjegyzőség teendőinek eloszlására is reásütötte bélyegét oly módon, hogy az okiratszerkesztést, és pedig a legtágabb terjedelmű közjegyzői kényszer alakjában, valamint a perenkívüli eljárás hatósági teendőinek egy részét, a perenkívüli képviselést pedig egész terjedelmében a közjegyzők hatáskörébe utalta; az avocat és avoué hivatását pedig a peres ügyekben való képviselést szorította, és ha az avoué a perek előkészítésén felül, egyéb megbízásokat el is fogad, ez nem a francia hatáskör eloszlási rendszernek, hanem annak a következtetése, hogy a magánfelek rendelkezési szabadságát egyes hivatási ágak érdekében monopolszerűen megszorítani ad infinitum nem lehet, és szabályul utóvégre mégis az kell maradjon, hogy a közérdek parancsolta kivételektől eltekintve, mindenki azt választhatja meghatalmazottul, akiben megbízik és akit megfizet. Szembeállítva ezzel a rendszerrel a magunkét, kitűnik, hogy az illetén hatásköreloszlásnak nálunk még csak a kezdetei vannak meg. Még francia eredetű elemeiben is német kézből vett jogszolgáltatási rendszerünk keretében úgy a közjegyzői, mint az ügyvédi intézmény voltaképp úgy jelentkeznek, mint egy egységes törzsnek csak újabb időben megeredt szétágazásai. A teendők monopolszerű szétválasztása csak kivétel jellegével bír, a magánjogi mandátum korlátlanúsága voltaképp a szabály.

Úgy odaállítani az ügyvédséget, mint amelynek a jogi képviselést a maga általánosságában, rendeltetése vagy éppen privilégiuma volna, semmiféle alappal nem bír, semmiféle nemzet ügyvédségének vagy jogszolgáltatási rendszerének se belső (eszmefejlődési), se külső (intézményes) története ilyen elvet vagy irányzatot nem ismer, amihez képest az ilyen rendszersehol megvalósítva nincs és nem is volt soha. Hazánkban az ügyvédség kizárólagosságot nyert a perbeli képviselést terén, viszont a közjegyzőség kizárólagos hatáskörébe a perenkívüli eljárás bizonyos

hatósági teendői (örökösödési eljárás, közhitű tanusítások) lettek átutalva. A perenkívüli eljárás hatósági teendőinek úgyszólván határmesgyéjén álló okiratszerkesztés a maga egészében, valamint a perenkívüli képviselést joga mindezideig a magánrendelkezés szabadságának elvét uralja, jóllehet mindezideig bizonyos korlátozásokat (pl. a telekkönyvi jogok okiratolása terén) nevezetes közszempontok ajánlanak és a közjegyzői intézmény életbeléptetésének egyik — annak idején a közjegyzők csekély létszáma miatt csak elodázott, de el nem ejtett — vezérlő eszméje az volt, hogy az okiratszerkesztés — a mainál hasonlíthatlanul tágabb közokirati kényszer alakjában — a közjegyzőség hatáskörébe utaltassék.

Tényleg az okiratszerkesztést és a perenkívüli képviselést hazánkban a községi jegyzők, ügyvédek látják el, ez utóbbiak persze már a számarányuknál fogva adott legkisebb méretben. Erre az utóbbi körülményre való tekintettel a mai helyzeten érezhető változást az olyan rendszabály nem okozna, mely a közjegyzőknek képviselést jogát a perenkívüli ügyek terén korlátozná, anélkül, hogy egyúttal az ügyvédi kényszer megfelelő kiterjesztéséről is nem gondoskodnék; aminthogy a közjegyzőket illetőleg fennálló magánokirat-felvételi tilalom sem változtatott negyven év óta azon a tényen, hogy az okiratszerkesztés 90%-ot fölülhaladó arányban a községi jegyzők kezén van. Ha pedig kimondatnék az ügyvédi kényszer és föltéve, hogy ez a perenkívüli képviselést eléggé tág kerületben foglalná le magának, akkor egyikével azoknak a rendszabályoknak állanánk szemben, melyeket — legalább a közjegyzők ellen fordított élében — semmiféle közszempont nem támogat, s mely valójában az ügyvédség érdekének sem szolgál, mert hiszen afölött nincs kétség, hogy az úgynevezett ügyvédi kérdést az ügyvédi teendők szaporításával, mely elkerülhetlenül az ügyvédi létszám emelkedését vonja maga után, megoldani nem lehet.

Egy hatása azonban bizonyos volna akár az egyik, akár a másik rendszabálynak, t. i. hogy a közjegyzői intézményt elsorvasztaná. Ha a közjegyzői intézményt fentartani akarjuk, akkor annak hatáskörét nem korlátozni, hanem bővíteni kell. És pedig éppen a perenkívüli képviselést irányában, mely az egész művelt világon a közjegyzőség dominiuma. És hazánkban még különösbbe azért kell, hogy az maradjon, vagy azzá legyen, mert

legsajátabb hatásköréhez, az okiratszerkesztéshez, a közjegyzőség, nem is az ügyvédség miatt, hanem a fennálló jogállapot folytán hozzá nem férhet. Hagyatéktárgyalás, váltóóvások és hitelesítések nem nyújtanak elég alapot egy egészséges közjegyzőség kifejlődésére. Mutatja az is, hogy karunk létszáma negyven év óta, daczára a népesség és vagyonosság nagyarányú fejlődésének, alig emelkedett. Nem láthatja se jogszolgáltatásunk, se közönségünk a közjegyzői intézménynek igazi hasznát addig, míg ötven-hatvanezer lélekre esik egy közjegyző. Nem tiltó rendelkezések, korlátozó magyarázatok kívánatosak tehát az 55-ik szakaszhoz, hanem ellenkezőleg *azt kérjük Nagyméltóságodtól, hogy addig is, míg a mostani törvény revisiójával a közjegyzőségnek ez a hivatási ága szélesebb tételes alapokat nem nyer, igazságügyi kormányunk e célból kikérendő törvényhozási felhatalmazás alapján egyes idevágó concret rendelkezései alkalmából, de ezektől függetlenül is autoritativ kijelentéssel, a közjegyzők perenkivüli képviseleti jogát törvényünk helyesen megértett szellemében és a fennálló gyakorlathoz képest a legtágabb terjedelemben fentartani és megerősíteni kegyeskedjék.*

II.

Sürgős szabályozást igényel a közjegyzői díjak kérdése is. Hogy az 1880 : LI. t.-cz. óta az értékviszonyok mennyire megváltoztak, mutatja a budapesti kir. bíróságok által zsinórmértékül elfogadott ügyvédi díjjegyzéknek a közjegyzőivel való összehasonlítása. Egy 100,000 koronás váltókeresetért, rendszerint pusztán blankettáris munka, 389 K 70 fillér díj jár az ügyvédnek. Egy ugyanily vagyonértékű végrendeletért stb., melynek szerkesztése nagy jogászitudást és körültekintést kíván, és a legnagyobb felelősséggel jár, a közjegyző csak 30 K 50 fillért követelhet. Arveréseknek foganatosításáért, beleértve az ezekkel járó előzetes és utólagos eljárásokat és munkálatokat, a nagy felelősség daczára, mellyel ez a ténykedés is jár, a közjegyző, tekintet nélkül a tárgy értékére, 16 korona díjat követelhet, ami még egy hordár szolgálatáért idő szerint járó összeget sem üti meg. Az ügyvédnek, aki az ilyen árverésen megjelenik, pusztán jelenléti díja fejében a fentérintett díjjegyzék, ha a követelés 100,000 koronát tesz ki, 172 korona 50 fillért, 300,000 koronánál 472 korona 50 fillért stb. állapít meg. Általában mondható, hogy az ügyvédi működés jelenlegi díjazása az aktuális

közjegyzői tarifa tizszeresére rug. De nemcsak a 1880 : LI. t.-cz., hanem az 1894 : XVI. t.-cz. 13. fejezetének díjrendszere is módosításra szorul. A hagyatékok több mint egy harmadrészét a közjegyző ingyen tárgyalja, a többiért, tekintet nélkül a teljesített munkára, a hosszadalmas előkészületekre, ismételt határnapokra stb. legnagyobbbrészt 8—16—24 koronás átalányok vannak megállapítva. Így azután nem csoda, hogy a közjegyzői állások szaporítása lehetetlenné válik, mert a vidéki irodák (valamennyiének circa négyötöde) a hagyatéki tárgyalásokból él, és hogy megélhessen, a hagyatéki megbízások számában kell a kiegyenlítést keresnie, vagyis lehető nagy és több járásbiróság területére kiterjedő kerületek fentartásához ragaszkodnia.

Épen nem vagyunk szószóloi annak, hogy a közjegyzők részére kivételes helyzet teremtsék. Tisztességes megélhetést, a teljesített munkának megfelelő díjazását kérünk a közjegyzők számára. Ha a díjszabályzat reformja egyes, vagy akár számos, közjegyzői állás jövedelmezőségének ennél nagyobb arányú emelkedését eredményezné, úgy a közjegyzői állások megfelelő módon szaporíthatók lesznek. Több ízben már bizonyosságot adtak az igazságügyi kormány előtt annak, hogy ahol csak lehetők tartottuk (Budapest VI., IX., Székesfehérvár, Czegléd) a közjegyzői állások megosztását kértük. Nem az egyesek, hanem az intézmény sorsát tartjuk szemünk előtt, mely nemcsak a közjegyzői hatáskör, hanem a kar számarányának kiterjesztésén fordul meg; és miután az intézmény fejlesztése elsőrangú igazságügyi érdek, meg vagyunk nyugodva aziránt, hogy törekvéseink mindkét irányban az igazságügyi kormányéival azonosak.

Mindezeknél fogva kérjük, hogy a közjegyzői kar meghallgatása mellett a változott viszonyoknak megfelelő *új díjszabás alkottassék és pedig rendeleti uton, hogy az időnként revisio alá vehető és a törvényhozási apparatus igénybevétele nélkül mindenkor a viszonyoknak megfelelőleg megváltoztatható legyen, ép úgy, mint ahogy a polg. perrendt. életbeléptetéséről rendelkező 1912 : LIV. t.-cz. 104. §-a szerint felhatalmaztatott az igazságügyminister arra is, hogy az ügyvédi díjszabást megállapítsa és mindenkor módosíthassa és kiegészíthesse.*

III.

Nagyon kérnök Nagyméltóságodat, hogy a hagyatéki eljárásnak még a polgári törvénykönyv életbeléptetését megelőző átmeneti

reformját is bölcs megfontolása tárgyává tenni méltóztassék. Az igazságügyi kormány megbízásában kamaránk egy tagja két évvel ezelőtt egy ilyen reform tervezetét elkészítette és felterjesztette s azt a kir. közjegyzőknek 1913. évben megtartott országos congressusa, valamint az összes kir. közjegyzői kamarák is magukévá tették, kérvén az igazságügyi kormánytól annak mielőbbi életbe léptetését. Ennek a reformtervezetnek, mint azt indokolása bővebben kifejti, épen abban áll célja és jelentősége, hogy egyrészt már az átmeneti időre — melyről végre is nem lehet tudni meddig tart — kiküszöbölje a mai állapot nagyszámú hátrányait, másrészt az átmenetet előkészítse és megkönnyítse; lehetővé tevén, hogy a jelenlegi eljárási törvény keretei között és a mostani birói hatáskör fentartása mellett megadassanak a tárgyaló közjegyzőnek az az önállóság és az eljárásnak azok az egyszerűsítései és könnyítései, melyek a végleges reform alkalmával mint megbecsülhetlen tapasztalati anyag és útmutatás lesznek értékesíthetők; anélkül, hogy az átmeneti jogállapot a jelenlegi eljárásban fekvő jogbiztonsági és egyéb közszempontokat a legcsekélyebb mérvben is kockára tenné. Az örökösödési eljárás terén időközben történt újítások, főként a bírósági jegyzőknek adott önálló hatáskör a szóbanforgó átmeneti reformot még kívánatosabbá tette. A bírósági jegyzők önálló hatásköre a jelenlegi eljárás számos hátrányához egy újat csatolt. Lesz még alkalmunk, ha Nagyméltóságod megengedi, ez irányban a közjegyzői kar tapasztalatait részletesen kifejtve előadni. Csak arra akarunk ezúttal utalni, hogyha valamely ágában a jogszolgáltatásnak, úgy a perenkivülinek, és ennek keretében megint főképp az örökösödési eljárásnak terén, a helyes igazságügyi politika azt kívánja, hogy a hatósági ténykedések igen szakavatott, nemcsak a jogi gyakorlatnak, hanem az életnek is iskoláján már keresztülment emberekre bizassanak.

A gyakorlatuk és élettapasztalataik elején álló fiatal erők, még ha tudományos előképzettségük megfelelő volna is — ami hazai tanulmányi rendszerünk és társadalmi felfogásaink mellett, sajnos, épen nem mindig áll — épen az olyan jogszolgáltatási ágak hatósági teendőinek ellátására — minden egyéb kiválóságuk és buzgalmuk dacára — kevésbé alkalmasak, melyek az elintézésre szoruló érdekek sürgős természeténél fogva a hivatalos kezelés körülményességeit és nehézkes voltát legkevésbé türik meg. Magábanvéve, és az igazságügyi igazgatás tervszerű beosztása

szempontjából is nehezen érthető az olyan rendszer, mely a legalább is egyforma tanulmányi előfeltételekkel bíró, de szakgyakorlati és élettapasztalati szempontból — az egyébként, ismételjük, kiváló fiatal bírósági erőkön — magasan felül álló közjegyzői kart, ez utóbbinak az eljárás során alárendeli, midőn a közjegyzőknek felelőssége nagyobb vagy legalább foghatóbb, és az ellenőrzés, valamint hivatalos működésüknek a jogszolgáltatási elvekkel való összeegyeztetése s azoknak keretébe való beleillesztése egy épen nem nehéz — és nézetünk szerint a fentemlített reformjavaslattal is kielégítően megoldott — probléma.

Kelt Budapesten, a budapesti kir. közjegyzői kamarának 1915. január 25-én tartott üléséből.

Charmant Oszkár
előadó.

Rupp Zsigmond
elnök.

Az osztálykivonat és hagyatékátadó végzés alakjának szabályozásáról.

Az új járásbirósági ügyviteli szabályok 172. §-a és az ehhez kiadott XLVI. sz. minta szabályozzák az osztálykivonat és hagyatékátadó végzés alakját. Ez a rendelkezés az új polgári perrendtartással egyidőben lépett életbe.

A szabályozás szüksége felmerült már az 1912: VII. t.-cz. 29. §-a óta, amelyben ki lett mondva, hogy „a közjegyző a jegyzőkönyvből az osztályt tartalmazó szószerinti kivonatot készít.“ Egységes szabályozás hiányában a legkülönbözőbb alakú osztálykivonatok láttak napvilágot, mivel a hivatkozott törvényszakaszban használt „osztály“ kifejezés sok vitára adhatott és adott is okot és alkalmat. Így történt, hogy egyes közjegyzőségeknél az osztálykivonatokba az ügyfelek és megbizottaik összes allegatáit per longum et latum felvették, míg másutt az „osztály“ kifejezést a legszorosabb értelemben magyarázva, a kivonatokot oly rövidséggel szerkesztették, hogy ezek a tárgyalási jegyzőkönyv nélkül, önmagukban alig voltak megérthetők, minélfogva a telekkönyvi foganatosítás, valamint az illetékkiszabás nem kis nehézségekbe ütközött, Némely helyen a közjegyző az osztálykivonatokot hitelesítési záradékkal látta el, másutt csak aláírta és hivatalos pecsétjével látta el, végül se nem hitelesítette, se alá nem írta.

Az új járásbirósági ügyviteli szabályok idevágó intézkedései tehát kétségtelenül érzett hiányt pótolnak. Az alábbiak szerint azonban ezek az intézkedések nem elég célszerűek és hiányosak is, úgyhogy ismét újabb és nem ok nélküli panaszok fognak felmerülni.

A hivatkozott 172. § parancsolólag kimondja, hogy a kivonatot a kir. közjegyzőknek oly módon kell kiállítaniok, hogy a minta-ív 3-ik lapján a birói átadó végzésnek a mintában foglalt szövege elférjen és ha az osztály szövege a mintaív 1., 2., 3-ik lapjának üres részein el nem férne, a további szöveg céljára a mintaívbe egy, vagy több ív tiszta papirost kell belevarrni. A szakasznak ez az intézkedése a gyakorlatban felette nehézkessé válik és igen sok kellemetlenségre és bosszúságra vezet, mert feltéve, hogy csak néhány sor az, amit e szakasz intézkedése folytán a belívre még írni kell, akkor ezen belívnek ezen s még hátralevő lapjait üresen kell hagyni és illetve — bár a rendelet nem említi — áthúzni. Ez nemcsak felesleges papir- és idő-pazarlás, hanem még visszaélésekre is módot nyújt; a közönséges és egyszerű embernél pedig, akinek az átadó végzés az üres lapokkal együtt lesz kikézbcsítve, csak zavart okoz.

És miért van ezen intézkedés? Ha ennek az a célja, hogy a mintaív 4-ik oldala a birósági ügykezelés részére üresen maradjon, úgy még ezen cél sem éri el azon esetekben, melyekben a hagyatékátadó végzés, a mintában foglalt szöveg után még további birói intézkedések: megkeresések, felhívások, birói letétek be- vagy kiutalása stb. folytán, a mintaív 3-ik lapján el nem fér, mert ez esetben mégis csak a mintaív 4-ik oldalán kell azt folytatni, mert hiszen ide újból ívet pótolni, vagy a közjegyző által bevarrt ív üresen hagyott lapjaira visszamenni teljes képtelenség.

A gyakorlati életben tehát határozottan nehézségekbe ütközik és visszasságokra vezet a 172. §-nak azon imperatív intézkedése, mely szerint a birói átadó végzésnek a mintaív „3-ik“ lapján kell elférnie.

A 172. § folytatólag kimondja, hogy az olyan kivonatokért, melyekben az írás annyira széthúzott, hogy egy sor legalább 16 szótagot nem tartalmaz, a bíróság írásdíjat nem állapíthat meg. E szakasz intézkedése nem valami hizelgő a közjegyzőkre, mert feltételezi, hogy célzatossan széthúzzák az írást a minimálisan megszabott írásdíjért, de ez az intézkedés nem is foglaltatik a

szakaszban felhívott 1880: LI. t.-cz. 16. §-ában, ahol is csak a sorok száma van meghatározva és nem a szótagoké s így a rendelet túlmegy a törvényen, de meg végül a megállapított mintában az egyes sorokban nincs is mindenütt 16 szótag. Megjegyzendő itt még, hogy a törvénykezési illetékekről szóló új törvény 1914: XLIII. t.-cz. 25. §-a szerint a bírósági irodának másolatok elkészítéséért ívenként 2 korona illeték jár, — indokolt és helyén való lenne ezt az írásdíjat állapítani meg a közjegyző részére is.

Kifogásolható a megállapított XLVI. sz. minta is. Nem szerencsés mindenekelőtt ennek a beosztása. Helytelenül van kiemelve I-el jelölve a cselekvő állapot, II-vel a szenvedő állapot, az „örökösök“ és az „osztály“ pedig így olykép lesz beleillesztve, amely már az áttekinthetőség és a logikai rend rovására történik. Nyilvánvalóan helyesebb volt az a beosztás, amely több közjegyzőségénél és bíróságnál kifejlődött és dívott, hogy a kivonatban I. alatt megállapították az örökösök, jogcím s rokonsági fok megjelölésével, II. alatt a hagyaték állaga és pedig A) cselekvő állapot az egyes vagyontárgyak, ingatlanok pontos és részletes meghatározásával és külön-külön becsérték feltüntetésével, B) alatt szenvedő állapot szintén tételenkénti felsorolással, III. alatt a tulajdonképeni osztály. Ez a beosztás nemcsak áttekinthető, hanem logikus sorrendet is követ, mert az I. alatti a haláleset felvétel elbirálása, II. alatti a leltározó közeg által felvett leltárnak megállapítása és a III. alatti a megállapított örökösök között a megállapított hagyatéokra kötött egyezség. De sőt ez a beosztás nagyban megkönnyíti az illeték kiszabását is. Így például, ha e minta szerinti kivonat III. alatt azt állapította meg, hogy vegyük az I. 1. alatti örökös kapja a II. 1. alatti ingatlant, akkor ennek megfelelően az illeték igen könnyen kiszabható volt, amennyiben amott ott volt található a rokonsági fok, emitt a becsérték, úgy hogy a hagyatéki kimutatás is — aminek szerkesztésével és a kiszabási hivatalhoz való beküldésével az 1881: XXXIV. t.-cz. 9. §-a kellő szükség nélkül terheli a közjegyzőt — teljesen feleslegessé vált.

A hivatalos minta szerint I. 1. alatt meg van ugyan állapítva a hagyatéki ingatlanok összértéke, de ez az illetékkiszabás céljára nem sokat ér és az illetékkiszabási hivatalnak a tárgyalási jegyzőkönyv másolatából kell kihámozni, hogy az ingatlanok I. 1. alatti összértékéből melyik örökös és hagyományos milyen

értéket kapott, mert különben nem tudja az örökösök és hagyományosok terhére külön-külön egyenként kiszabni a rájuk eső illetéket, míg a fentebb jelzett és eddig már több helyütt szokásban volt minta mellett az illetékkiszabási hivatal nemcsak a hagyatéki kimutatást, hanem a tárgyalási jegyzőkönyv másolatát is nélkülözhetette.

Nem tartható szerencsés újításnak, hogy az átadó végzés-mintából az értesítő rész elmaradt, mert az I. ü. sz. 164. § 4-ik bekezdése értelmében az iratboríték belső oldalán levő feljegyzésre való utalás, ami az értesítő részt van hivatva pótolni, lehet rövidebb s könnyebb a hagyatéki bíróság részére, de viszont annál inkább megnehezíti a megkeresett bíróságnak, különösen a tkvi hatóságnak a dolgát, amikor az a tkvi fogatosítást elrendelő végzést akarja a feleknek kikézbesíteni s keresgélne kell a felek lakcíme után, ami annyival bajosabb, mert az iratboríték belső oldalán levő feljegyzés a hagyatéki bíróságnál marad.

Hiányzik a hivatalos mintából annak megállapítása, hogy a gyámhatósági elbírálást igénylő ügyek gyámhatóságilag jóváhagyattak-e és mily szám alatt; pedig a tkvi hatóság ugyancsak az I. ü. sz. szerint köteles az illetékes árvaszéket és pedig hivatkozással az ő jóváhagyási számára, a tkvi fogatosításról értesíteni. De ezt hogyan teheti meg, amikor a mintában megállapított szöveg szerint a hagyatéki bíróság az ezekre vonatkozó adatokat a tkvi hatósággal nem közli. Sőt megtörténhetik, hogy a tkvi hatóság nem győződhetvén meg, hogy a kiskorú vagy gondnokolt részéről az osztály jóváhagyást nyert-e, tkvi akadályt látva fenforogni, a megkeresést egyszerűen elutasítja.

Hiányzik a mintából annak megemlítése, hogy az örökagyó végrendelet hátrahagyása mellett, vagy anélkül halt-e el. Ez itt örökösödési eljárási szempontból lényeges, mert hiszen például szabályos végrendelet esetén az 1894. évi XVI. t.-cz. 53. §-a értelmében a köteles részre nem jogosult törvényes örökösök meg sem idézhetnek, a hagyatéki eljárás későbbi folyamán pedig a bíróság által értesítések mellőztetik. Ha tehát meg van említve, hogy végrendelettel vagy anélkül halt el az örökagyó, a kézbesítéseket illetőleg jelentékenyen megkönnyíti a bíróságok dolgát.

Hiányzik a mintából a hely megjelölése, ahol is az osztály létrejött; mert abból, hogy az örökagyó hol halt meg, vagy hogy melyik közjegyző tárgyalja, az osztály létrejöttének helyét nem lehet

megállapítani, hiszen a közjegyző vidéken is tárgyalhat. Már pedig ha a mintában az osztály létrejöttének időpontja meg van említve, a hely megjelölése sem mellőzhető a helyes keltezéshez.

A mintában használt némely kifejezés nélkülözi a kellő szabatoságot. Így ez a kifejezés „az érdekeltek közt létrejött a következő osztály“ nem alkalmazható azokra a gyakran előforduló esetekre, amikor örökagyónak csak egyetlen örököse van. Nem szabatos a hagyatékátadó végzés mintának ez a vezérszóként használt kifejezése sem: „az öröklésre hivatva vannak;“ mert a végzés nem a „hivatottságot“ állapítja meg, hanem azt, hogy kik tényleg az örökösök, mert csak ilyenek közt jöhet létre az osztály s így a mintabeli frázis helyett megfelelőbb lett volna csak annyit mondani: „örökösök.“

Az osztálykivonatok és hagyatékátadó végzések különben kívánt szabályozásának ezek szerint vannak hibái és hiányai is és nem mindenben felelnek meg a gyakorlati követelményeknek; a gyakorlat tehát szószerint és feltétlenül nem követheti a főcélnek: a hagyatéki ügyek minél jobb és gyorsabb lebonyolíthatásának és a bírósági terhek megkönnyebbítésének sérelme nélkül.

Dr. Halász László
czeglédi kir. közjegyző.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

65. Az 1874 : XXXV. t.-cz. 70. §-ának vagylagos rendelkezéséből, vagyis abból, hogy az eljáró kir. közjegyző a felek azonoságáról nemcsak a tanuk vagy egy másik kir. közjegyző útján, hanem egyéb, teljes hitelt érdemlő adatokból is szerezhet meggyőződést, okszerűleg következik, hogy az ügyleti tanuknak, tehát a 82. § b) pontja szerint alkalmazandó két végrendeleti tanunak is, a végrendelező felet személyesen ismerniök nem szükséges, és így az a körülmény, hogy az ügyleti tanukként is alkalmazott Sz. J. és D. I. özv. V. O-nét a végrendelezés alkalmával látták először, egymagában a végrendelet érvénytelenítésére okul nem szolgál. (Curia 1914. december 16. 5917.)

66. A ... kir. közjegyzői kamara: A ... kir. közjegyző ellen az eljárást beszünteti. Indokok: Panaszos arra nézve, hogy a panaszolt kir. közjegyző a hagyatéki ügyeket ellátni képtelen, konkrét adatokat nem hozott fel, általánosságban tett s burkoltan az 1874: XXXV. t.-cz. 33. § e) pontjára alapított panaszának annál kevésbé lehetett helyt adni, mert fel nem tehető, hogy a panaszban felhozott körülmény fennállása esetében ezt a kir. járásbiróság nem észlelte volna, s mert panaszolt közjegyző orvosi bizonyítvánnya igazolta, hogy az id. t.-cz.-ben felhozott eset nem forog fenn: al eljárást tehát beszüntetni kellett. (1913. decz. 4. 1365/913.)

A kir. Curia: A ... kir. közjegyzői kamarának határozatát megsemmisíti s a kir. közjegyzői kamarát utasítja, hogy a fegyelmi feljelentést a kamarának az 1874. évi XXXV. t.-cz. 490. §-a szerint alakult fegyelmi bírósághoz tegye át. Indokok: dr. gyakorló ügyvéd panaszos a m. kir. közjegyzői kamarához beadott fegyelmi feljelentésében, ennek tartalma szerint, az 1886. évi VII. t.-cz. 42. §-ába ütköző fegyelmi vétség miatt emelt panaszt k-i kir. közjegyző ellen. Mivel a fegyelmi bíráskodást a kir. közjegyzői kamarához tartozó kir. közjegyzők felett nem a kir. közjegyzői kamara választmánya, hanem az annak székhelyén az 1874. évi XXXV. t.-cz. 190. §-a értelmében alakítandó fegyelmi bíróság gyakorolja s ekként annak megbírálása, hogy a panaszban a panaszolt ellen felhozott tények bírnak-e a fegyelmi vétség ismérveivel és hogy ehhez képest a panaszolt ellen szorgalmazott eljárás megindítása és lefolytatása helyet foghat-e vagy sem? nem a közjegyzői kamara választmányának, hanem a most hivatkozott törvény 190. §-a szerint alakítandó fegyelmi bíróságnak hatásköréhez tartozik; a kir. közjegyzői kamara hatáskörének túllépésével nyilván törvénytelenül járt el, amidőn ahelyett, hogy a panaszosnak a panaszolt ellen fegyelmi eljárás megindítását szorgalmazó beadványát az illetékes fegyelmi bírósághoz áttette volna, azt érdemi elbírálás alá vette s panaszolt ellen az eljárást beszüntette. Ennélfogva a neheztelt határozatot meg kellett semmisíteni s a kir. közjegyzői kamarát a rendelkező részben megjelölt szabályszerű intézkedés megtételére utasítani. (1914. szeptember 1 2674/1914.)

Hagyatéki eljárás.

67. W. S. gyermekei és özvegye között a hagyatékából eredő jogviszonyok rendezésére nézve kir. közjegyző által hagyatéki tárgyalás mellőzésével felvett közokiratban foglalt osztályos egyesség jött létre, melynek alapján, minthogy W. S. után mind nagykorú örökösök maradtak, az 1894. évi XVI. t.-cz. 98. § alapján az örökösök az örökösödési bizonyítvány kiadását kérték, ami azonban, mivel S. P. igényt jelentett be, a kir. ítélőtáblának végzése értelmében nem adatott ki, hanem a folyamatba tett eljárás

megszüntetésével az idézett törvény 103. § alapján a hagyatéki tárgyalása rendeltetett el, amelynek rendén fentnevezett örökösök az említett osztályos egyességtől eltérő nyilatkozatokat tettek, míg örökösözvegye ahhoz ragaszkodott; s S. P. igényét igazolni nem tudván, azzal a most sérelmezett végzésnek felfolyamodás tárgyává nem tett intézkedése szerint jogerősen elutasított, tehát az ügy jelen állásában ismét azok közt képezi vita tárgyát, kik a fent említett osztályos egyességet kötötték. Minthogy ez az osztályos egyesség nem a hagyatéki eljárás keretében keletkezett, így ezzel szemben a felek a hagyaték tárgyalás rendén joghatállyal bíró ellentétes nyilatkozatokat tehetnek, amelyek az előbb említett egyességre tekintettel akképp érvényesülnek, hogy annak alapján a hagyatéki át nem adható peren kívül, de addig, míg a fennírt egyesség hatályon kívül helyezve nincs, az azt megkötő felek egy-némelyikének nyilatkozata sem szolgálhat átadás alapjául, ennél fogva a kir. járásbiróság végzésének azt a részét, mely szerint az átadás alapjául a kir. közjegyző által felvett tárgyalási jegyzőkönyvből készített kivonat fogadtatott el átadás alapjául, megváltoztatni, s mivel nevezett örökösözvegye gyermekei támadták meg az előző egyesség joghatályát s azon alapuló tényleges rendezést, az 1894. évi XVI. t.-cz. 85. §-ában irtakra, főleg ezen törvényszakasz utolsó bekezdésében irt hasonló rendelkezésre tekintettel örökösözvegye gyermekei voltak az örökösözvegyével szemben perre utasítandók, a 86. § intézkedéseinek szem előtt tartásával. (Budapesti kir. tábla, 1914. február 23. 1794. sz.)

*

68. A polgári peres és nem peres eljárás tekintetében rendkívüli intézkedések megállapítása tárgyában kibocsátott 5761/1914. I. M. rendelet 11. §-a értelmében nem peres eljárásban katonai szolgálatot teljesítő egyénekre azok a szabályok állanak, amelyeket az illető eljárás szerint az ismeretlen helyen távollevőkre kell alkalmazni. Eszerint örökösödési eljárás felfüggesztésének azért, mert abban tényleg katonai szolgálatot teljesítő egyén van érdekelve, nincs helye, hanem ily esetben az 1894. évi XVI. t.-cz. 54. és 64. §-aiban foglalt rendelkezések az irányadók. Tévesen járt el tehát az elsőbíróság, amidőn az eljárást L. F. kérelmére felfüggesztette, miért is az elsőbíróság végzését meg kellett változtatni és az elsőbíróságot a további eljárásra kellett utasítani. (Pozsonyi kir. tábla.)

*

69. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 92. §-a értelmében a hagyatéki bíróság az örökösözvegye leszármazóinak tartása, illetve ennek összege iránt csupán ideiglenesen, csakis a hagyatéki eljárás időtartamára szóló hatállyal, intézkedhetik. Ebből következik, hogy a hagyatéki bíróság hatásköre nem terjed ki arra, hogy a tartás, illetve annak összege iránt a hagyatéki eljárás jogerős befejezést követő időre is intézkedhessék. (Curia 1914. decz. 2. 5306.)

Telekkönyvi rendtartás

70. A telekkönyvi rdts. 88. §-ának c) pontja és az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 31. §-ának egybevetett értelme szerint, könyvkivonat alapján csak az esetben van helye a zálogjog előjegyzésének, ha magából a könyvkivonatból megállapítható, hogy az előjegyeztetni kért követelés kereskedelmi ügyletből ered.

A bemutatott hitelesített könyvkivonatban a kérvényező kérdéses követelése szerződéses építési munkák és pótmunkák díja címén szerepel, tehát nyilván ingatlan tekintetében keletkezett szerződésen alapszik.

Mint hogy pedig az 1875:XXXVII. t.-cz. 262. §-a értelmében az ily szerződések kereskedelmi ügyleteknek nem tekintetnek; minthogy ezek szerint meg nem állapítható, hogy az előjegyeztetni kért követelés kereskedelmi ügyletből származik:

ezen okokból az elsőbírói végzés megváltoztatásával a zálogjog előjegyzése iránti kérelmet elutasítani kellett. (Curia 1915. január 19. 4642. sz.)

*

71. Az 1870. évi február 25-iki tkvi rendelet 159. §-a szerint a kitűzött hivatalos órákon kívül az iktatókönyvbe semmiféle ügyszerződés be nem vezethető és a lefolyt hivatalos órák után az iktatókönyv bezárandó. Ebből helyesen következett a másodbíró, hogy az iktatókönyv bezárása után postán érkező kérvények csak akkor tekinthetők a tkvi hatóság iktatóhivatalába beérkezetteknek, midőn az iktatókönyv legközelebb megnyitják és ennél fogva a postán érkezett ily kérvények egyidejűleg érkezetteknek tekintendők azokkal a kérvényekkel, melyeknek személyes beadása végett benyújtóik az iktatóhivatalban, vagy e hivatal előtt az iktatókönyvek ugyancsak legközelebbi megnyitására várakoznak. (Curia 1914. decz. 21. 2110.)

*

72. A czeglédi 5101. sz. betétben foglalt ingatlanokra vonatkozó bekebelezési engedély a kérelmező saját előadása szerint utólag szűratott be a biztosítási okiratba; arra pedig, hogy az okirat az annak kiállításakor még meg nem jelölt vagy később szerzendő ingatlanokra nézve is általános bekebelezési engedélyt tartalmaz, a kérelmező sikerrel azért nem hivatkozhatik: mert oly ingatlanra, mely az okiratban annak kiállításakor határozottan meg nem jelöltetett, nemcsak zálogjog bekebelezésének, de a telekkönyvi rendtartás 88. §-ának a) pontja alapján előjegyzésnek sincs helye. (Budapesti tábla 1914. október 14. 7222/1914.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

73. Felperes keresetét az alsókubini kir. járásbírósnak 1914. Ö. 66/4. számú perre utasító végzésében kitűzött záros határidő alatt indította meg és keresetében az alperest a leánya: néhai T. J.-né H. Zs. után maradt 10,000 korona készpénzhozomány és hagyatéki ingókra — mint ági vagyona — vonatkozó öröklési igényének megállapítása mellett, 10,000 korona készpénz, továbbá ingók kiadása, eseleget azok egyenértékének megfizetésére kérte kötelezni. Felperes keresete eszerint elsősorban a hagyatéki vagyon ági minőségének a megállapítására és arra vonatkozó öröklési igény elismerésére irányul s így ebben a vonatkozásában a moratorium hatálya alá eső magánjogi követelésnek nem tekinthető. Ez okból mindkét alsóbíróságnak a keresetét visszautasító végzését meg kellett változtatni és az elsőbíró, hogy az öröklési igény megállapítása esetében az ítélet az alperest készpénz és ingók kiadására is kötelezheti, a moratorium szempontjából csak a teljesítési határidő megállapítására és a végrehajtás elrendelésére lehet befolyással. (Curia 1915. január 19. 6380. sz.)

*

74 F. János örökhagyó és előtte elhalt felesége 1889. márczius 12-én és 1900. december 29-én kelt közös végrendeleteikben felperest (egyik gyermeküket) általános örökösükké nevezték ki, ingatlanokat hagyományoztak az alperesnek (másik gyermeküknek) és unokájuknak ifj. I. Ferencznek és egymás javára az egész vagyona kölcsönösen életfogytig tartó haszonélvezetet rendeltek. Ezek a rendelkezések egymástól függő (correspectiv) rendelkezések. F. Jánosné meghalván, a hagyatéki tárgyaláson F. János ezt a végrendeletet és az abban neki hagyott életfogytig tartó haszonélvezetet elfogadta; nem volt tehát többé joga a közös végrendelettől eltérő végrendeletet tenni és erre még abban az esetben sem volt jogosítva, ha a közös végrendelet az alperesnek mind a két szülő után való kötelesrészét megsértette és az ő utóbb tett végrendelete ezt a sérelmet kívánta orvosolni. (Curia 1914. márczius 18. 2288/913. P. sz.)

*

75. A tulajdonképeni eltemetés költségén kívül ehhez csupán a temetés alkalmával tartott halotti tornak költsége számítható, mint az általános szokáson alapuló oly kiadás, mely a temetéssel kapcsolatos kegyelet gyakorlásával merül fel; de nem számítható ide a később időszakonként tartott megemlékezési ünnepély költsége. (Curia 1915. jan. 14. 3156.)

*

76. A magyar törvényes örökösödési jog alapja a véroközösség, mely kölcsönös és viszonyos örökösödési jogosultságot biztosít a véroközösségi kapcsolatban levő rokonok közt az ágak és izek közelsége szerint s a képviseleti elv alkalmazásával, melynélfogva az elhalt jogosult helyébe a vérségi örökösödési kapcsolatba a legközelebbi izörökös lép be. Az állandó birói joggyakorlatban nem kétséges többé, hogy a törvénytelen gyermeknek anyja után, — és az anyának törvénytelen gyermeke után törvényes örökösödési joga van. Ennek az elvi álláspontnak érvényesülésével nem lehet elzárkózni az elől sem, hogy régi szokásjogunknak az az álláspontja, mely a törvénytelen születéssel azt a joghátrányt kötötte egybe, hogy az ilyen gyermek anyjának családja köréből is kizáratik, noha ahhoz kétségtelen vérségi kötelék fűzi, — ma már fenn nem tartható, annál kevésbbé, mert ez a joghátrány azzal a jogképtelenséggel állott szoros összefüggésben, mely régebben a törvénytelen gyermeket sújtotta. Ha pedig régi szokásjogunknak jelzett álláspontja többé fenn nem tartható, ebből az következik, hogy a törvénytelen gyermeket, kit az anyjával való vérségi közösségnél fogva ugyanez a kötelék csatol az anyai rokonokhoz, — anyja előbb történt elhalálása esetében, a képviseleti elv alapján törvényes örökösödési jog illeti anyja oldalrokonai után is ép úgy, amint viszont ezeket a törvénytelen gyermek után a törvényes örökösödési jog szintén megilleti. Minthogy pedig a másodbiróságnak a m. kir. Curia által is elfogadott ténymegállapítása szerint a felperes az örökösödés előtt 1904. évben elhalt anyjának, B. R.-nak törvénytelen gyermeke, ki tehát az örökösödési kapcsolatban anyját képviseli, s ezen az alapon anyja nővére, öz. S. M.-né B. E. örökösödési jogát törvényes örökösödési igényt érvényesíteni jogosult. Ezekből az indokokból a másodbiróság ítéletét helybenhagyni kellett. (Curia 1915. január 13. 2488. sz.)

*

77. Az elsőbiróság helyesen állapította meg, hogy felperesnő férjéhez az örökösödéshez 44.000 K értéket vitt, a per adatai szerint azonban ebben a felperes által jelenleg is birt kiházasítási érték is bent van, ennek a megtérítése tehát az örökösöktől nem lévén követelhető, értéke a 44.000 K-ból levonandó. Minthogy pedig a férj hagyatékát özvegyi jogon bíró feleség külön vagyonát ennek a jognak fennálltáig a férj örökösei sem tartoznak kifizetni, a fizetési kötelezettség beálltanak idejéig a felperes özvegyi joga megszűnt ideje volt megállapítandó. A nő külön vagyonának kielégítéséül a férj hagyatékából átengedett vagyon ági értékkel nem terhelhető, mert a nő, tekintet nélkül a hagyaték öröklött vagy szerzett mivoltára, a hagyatékából való teljes és elsősorban való kielégítetést követelheti és ebben az ági vagyon hiánya miatt nem korlátozható; ezért a hiányzó ági értéknek felperes terhére való megállapítása mellőztetett. (Curia 1914. nov. 25. 702. sz.)

*

78. A felek előadása szerint a közöttük létrejött házasság még most is fennáll, sőt megtámadva sincsen. A dolog ilyen állásában felperes keresetével helyesen lett elutasítva, mert addig, amíg a házasság fennáll, a nő részére kötelezett hitbérnek s így az ennek biztosítására szolgáló jelzálogjognak a kérdése a házasság között meg nem oldható s illetve nem vitatható az, hogy a nő a hitbérre érdemlenné vált-e vagy sem. (Curia 1914. november 10. 1923. sz.)

*

79. A közszerzeményhez való jog nemcsak a házassági kötelekben, hanem a házastársak életközösségében is találván jogalapját, az életközösség megszakitása után, amint a különélő házastársnak nincs közszerzői joga arra a vagyronra, amit a másik a különválás után saját tevékenységével megszerzett, épen úgy nem lehet hátrányára az sem, ha a másik fél a különváláskor megvolt közös vagyon állagát az ő hozzájárulása nélkül egyoldalulag csökkentette. Ebből folyólag, habár a közszerzeményhez való jogigény csak a házassági kötelék megszűnté után érvényesíthető, abban az esetben, ha a házasság az életközösséget egymás között már korábban megszüntették s a házassági kötelék megszűnése előtt egymástól állandóan különválva éltek, a közszerzemény kiszámításának alapjául az a vagyoni állapot szolgál, mely az életközösség megszűntékor fennállott. (Curia 1914. november 26. 2376. sz.)

*

80. A m. kir. Curia joggyakorlata szerint, amiként ez a 260/1912. szám alatt hozott elvi határozatban és legújabbán az 569/1914. és 815/1914. számú határozatokban is kifejezésre jutott, az özvegyi jog utólag a férj halála után is megszűnik, ha az özvegy ágyassági viszonyt folytat. (Curia 1914. október 28. 1230. sz.)

*

81. A székesfővárosi lakbérleti szabályrendelet 5. §-ának 2. bekezdése nem célozhatta, hogy a felmondás megkönnyebbítése szempontjából a bérleti szerződés megkötésében résztvett házastárs helyett vagylagosan a bérleti szerződés megkötésében részt nem vett házastárshoz is intéztethessék felmondás — vagy hogy a bérleti szerződésben részt nem vett házastársnak felmondást elfogadó nyilatkozata megszüntethesse a bérleti szerződést, mert ha a bérleti szerződés megkötésében részt nem vett házastárs úgy tekintetik, mint aki szintén bérleti viszonyban van a bérbeadóval, még pedig egyetemleges bérlőtársként, — akkor ez a most említett czéllal épen ellenkezőleg arra az eredményre vezetne, hogy, habár a bérleti szerződés megkötésében csupán az egyik házastárs vett is részt, mégis mind a két házastársnak fel kellene mondani . . . A székes-

fővárosi lakbérleti szabályok 5. §-a második bekezdésének, tehát — általánosan hangzó szövegezése ellenére is, — nyilván csak az lehetett az indoka és a célja, hogy a bérleti szerződés megkötésében részt nem vett házastárs egyetemleg feleljen a közös lakás béréért a bérleti szerződést megkötött házastársával. Ez a bekezdés tehát nem jelenti azt, mintha a bérleti szerződés megkötésében részt nem vett házastársat is a bérbeadóval bérleti szerződési viszonyban levő félnek kellene tekinteni a közös lakásra vonatkozóan, hanem csak azt jelenti, hogy a bérbevevő félnek bérfizetési kötelezettségeért egyetemlegesen felel a törvénynél (e § második bekezdésénél) fogva — a közös lakásra vonatkozó bérleti szerződés megkötésében részt nem vett házastárs. (Budapesti tszék 1914. december 30. 1914. I. E. 340/1. sz.)

*

82. Eltekintve az osztott tulajdon esetétől, a nem muló célra emelt épület annak a teleknek, amelyen emeltetett, olyan tartozékává (alkotó részévé) lesz, mely a telekétől eltérő tulajdoni, vagy más jogjogi viszonyban nem állhat. Ezzel szemben az a társtulajdonos, aki közös tulajdonban álló telken tartós célú épületet emel, személyes követelést nyer társtulajdonosai ellenében, az építéssel előállított értéktöbbletből rájuk eső résznek a megtérítésére. A fennálló gyakorlaton alapuló jogszabály értelmében pedig a tulajdonközösség megszüntetése esetén a jogosult ennek a megtérítési követelésnek kielégítését társtulajdonosai osztályrészéből kívánhatja. Midőn tehát a fennforgó ügyben a felek között a tulajdonközösség a közös ingatlanságnak árverése útján szüntettetik meg, az árverési vételár olyan megosztási módjának a megállapítása, mely szerint a mindenik fél építése által előállított értéktöbblet az ő részére előzetesen megtérítették és csak az ezután mutatkozó vételármaradvány osztatik fel a társtulajdonosok között tulajdonuk arányában, annál kevésbbé sértheti a jelzálogos hitelezők jogait, mert a vételár megosztási módját megállapító jelen perbeli ítélet csak a peres felek egymásközi viszonyában hatályos és hatálya nem terjed ki a jelzálogos hitelezők jogaira, melyeknek elbírálása a per keretén kívül esik. Ennélfogva nem forog fenn szüksége annak, hogy a jelzálogos hitelezők a jelen perbe bevonassanak. (Curia 1914. december 15. 2039.)

*

83. Jogszabály szerint ingókra a tulajdonjog adásvétel útján átadás alapján szerzhető meg, különben a kötött szerződéssel csak kötelmi jogviszony létesül, mely a vevőt csak az eladóval szemben arra jogosítja fel, hogy a megvett tárgyak átadását követelje, következésképp ha azokra időközben harmadik személy valamely dologi jogot jóhiszeműen megszerez, a vevőnek említett joga a dologi jognak érvényességét nem érinti. (Curia 1914. decz. 21. G. 201.)

*

84. Az írásbeli szerződés daczára a szóbeli megállapodások bizonyítása ki nem zárható, mert a szerződő felek mindegyikének szabadságában áll kimutatni, hogy valójában mi képezte a szerződés tárgyát és annak feltételeit, habár arról írásbeli okmány lett is kiállítva. Ezért alperes ama kérelmének, hogy a bizonyítás oly irányban rendeltessék el, hogy kimutathassa azt, hogy a közte és a felperes közt a birtokvételeire vonatkozó megállapodás feltételei mások voltak, mint aminők az írásbeli szerződésben foglaltak, helyt kellett adni. (Curia 1915. január 19. 536.)

*

85. Nem ütközik sem a tételes jogba, sem a jó erkölcsökbe az a megállapodás, hogy abban az esetben, ha a ház vevője az italmérési jogot megszerezni nem tudja, az eladó bizonyos összeget visszatéríteni tartozik. (Curia 3116/1914.)

*

86. A családfő nevére engedélyezett italmérési jogban, a család tagjaira is kiható jelentékeny vagyoni érdek egyesül. Ennek a vagyoni érdeknek, a családfő bekövetkezett halála idején való oly értelmű szabályozása, hogy amennyiben az italmérési jog a családtagok egyikére lesz átruházva, úgy azt a család másik tagjaival együtt lesz köteles gyakorolni és amennyiben ezt az utóbbi családtagot az üzletben maradó fél kizárná, az esetre őt bizonyos pénzüsszeggel kártalanítani tartozik, a törvény által nem tiltott, megengedett dolog. Nincs tehát törvényes akadálya annak, hogy a felperes és az alperesek között, az engedélynek hatósági átruházása előtt létrejött egység joghatályosnak elismertessék. (Curia 1915. jan. 12. 3158.)

*

87. 1876. évi XXVII. t.-cz. 1. §-ának első bekezdése értelmében szenvedő váltóképességgel bír az, aki terhes szerződéseket jogérvényesen köthet. A váltói kötelezettség elvállalásakor fennforgott beszámíthatlan részegségre alapított kifogása tehát, mint a váltóképességet kizáró körülmény, az 1876. évi XXVII. t.-cz. 92. §-a értelmében mint a váltójogból eredő kifogás harmadik személylyel szemben is érvényesíthető. (Curia 1914. nov. 24. 280. sz.)

Adó- és illetékügyek

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai)

88. Az 1886:VII. t.-cz. 22. § a) pontja szerint a jogügylet érvényességéhez közjegyzői okirat kívánatik azon szerződéseknel, melyek a házaselek, mint ilyenek közötti vagyoni viszonyokat

szabályozzák akár a házasságra lépés előtt, akár azután kötötték; s a b) pont szerint a házastársak között létrejött kölcsön vagy tartozás elismerésére vonatkozó jogügyleteknél is. Jelen esetben a leletezett okiratot nem közjegyző, hanem maga a férj állította ki neje részére, elismerve abban, hogy felesége házában hozományként 20,000 kor. értéket hozott s kötelezte magát, hogy ezen összeget feleségének bármikor készpénzben vissza fogja fizetni. Mint-hogy az ebben foglalt elismerés és kötelezettség felvállalása nem tekinthető érvényes jogügyletnek, mert azt nem kir. közjegyző állította ki, illetve nem közjegyzői okiratba foglaltatott, s minthogy az illeték szab. 1. §-a a) pont első bekezdése szerint csak olyan jogügylet esik bélyeg és jogilleték alá, mely jogügylet a polgári törvények szerint jogokat alapít, már pedig a leletezett okirat, mint érvénytelen jogügyletet tartalmazó jogot nem alapított, illetékek tárgyát tehát nem is képezheti, ennél fogva a törlésre irányuló panasz-nak helyt adni s az illeték törlését elrendelni kellett. (3941/913. szám).

*

89. Panaszos részvénytársaságnak az a kifogása, hogy mint ujonnan alakult társaság cégbejegyzés iránti beadványa csakis 20 korona állandó bélyegilleték alá esik, illetve hogy a 20 korona állandó bélyegilletéken felül készpénzben fizetendő 10⁰/₀-os illeték csupán a már bejegyzett cég vagy cégbírlalók változásának bejegyzésétől követelhető, az illetéki díjjegyzék 13. tételének IV. 16. a) pontjában foglalt rendelkezésekkel teljesen ellentétben áll. A hivatkozott díjtétel IV. 16. a) pontja ugyanis nem tesz megkülönböztetést az ujonnan alakult társaságok cégének bejegyzése és a már bejegyzett cég vagy cégbírlalók változásának bejegyzése között. Ugy az egyik, mint a másik bejegyzéstől egyformán állapítja meg az illetéket olyképen, hogy a beadvány első ivétől 20 korona állandó bélyegilleték jár, ezen felül pedig abban az esetben, ha az illető vállalat egyévi egyenes adó fejében 200 koronánál többet fizetett, ettől az adó többlettől még 10⁰/₀-os illeték fizetendő készpénzben. Az idézett szabály ama rendelkezése pedig, hogy az illeték megállapításánál az egy évi egyenes adó veendő alapul, amelyet a cég a bejegyzési művelet időpontjára tekintettel tartozik fizetni, másként nem magyarázható, minthogy az első üzleti évre kivetett adót kell alapul venni, amely az adótörvénynek élő határozmányai értelmében nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknál végérvényesen csak utólagosan, a mérleg alapján vethető ki. (4138/912. sz.)

*

90. Ha az ingatlant haszonbérleti szerződés terheli és a vevő a haszonbérlettől visszalépés címén a haszonbérletnek kárpótlást fizet, ezt a kárpótlási összeget a vételárhoz számítani nem lehet. (6865/914. sz.)

*

91. Nem lehetett a panasznak helyet adni a panaszolt határozatban foglalt és e bíróság által is helyeseknek elfogadott okokon kívül azért sem, mert örökösödési bizonyítvány kiadása iránt indított eljárás esetén az örökös a hagyatékot minden esetben, tehát akkor is, ha a hagyaték tárgya ingatlan, 90 nap alatt tartozik illeték-kiszabás végett bejelenteni. (10208/914. sz.)

*

92. A tanúk és szakértőknek a bíróság előtt való megjelenési kötelezettségük törvényileg szabályozott állampolgári köteletség, amelyre vonatkozólag a panaszos által tett az a bejelentés, hogy a kitűzött határnapon megjelenésében akadályozva van, hivatalos ügyből kifolyó levelezésnek tekintendő, mely az illetéki díjjegyzék 46. tétele értelmében illetékmentes. (5905/914. sz.)

Közlemények.

Közgyűlések. A budapesti kir. közjegyzői kamara, az országos egylet és a nyugdíjintézet f. évi február hó 21-én megtartott évi rendes közgyűléseiről helyszűke miatt legközelebb számolunk be.

*

A budapesti központi kir. járásbíróság teljes ülési megállapodásai:

1. A Pp. 32. §-án alapuló illetékesség megállapítása céljából hiteles könyvkivonat, alperes kereskedői mivoltáról való cégjegyzékkivonat, továbbá felperes bejegyzett voltára hiteles cégjegyzékkivonat, illetőleg helyhatósági bizonyítványt bekivánni nem szükséges. Mert a Pp. 50. §-ának 3. bekezdése értelmében a bíróság az illetékesség megállapítására előadott tényállításának valóságát, ha azok köztudomással, vagy a bíróság hivatalos tudomásával nem ellenkeznek, csak az ellenfél tagadása esetében vizsgálja. Elég tehát, ha a keresetben előadatik, miszerint felperes bejegyzett kereskedő, alperes szintén kereskedő s a kereset mellett egyszerű könyvkivonat van csatolva.

1. A Pp. 296. §-a értelmében a szabályszerű idéztetés dacára meg nem jelent tanut az elmaradásával okozott költség

viselésében marasztalni kell. A törvény parancsolólag rendelkezvén, a költségben való marasztalás a felek kérelmére való tekintet nélkül eszközlendő és azt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a felek, illetőleg azok egyike vagy másika kifejezetten lemondana a költségmegtérítés iránti igényről. A marasztalás nem az érdemleges ítéletben, hanem ama határozatban történik, amelyet a bíróság az elmulasztott határnapon, vagy ezzel kapcsolatosan hoz. A tanu terhére megállapított e költség a perköltség megállapításánál többé nem jöhet számításba.

3. Az ötödik moratoriumi rendelet 4. §-ának 3. pontja értelmében a törlesztéses záloglevélkölcsönöknek összes korábban lejárt kamatai és tőketörlesztő részletei követelhetők, ha az adós fizetési kötelezettségének a hitelező felhívásának vételétől számított 15 nap alatt eleget nem tesz. Felmerült a kérdés, hogyha végrehajtható az 1914. augusztus 1. előtt lejárt kamatok és tőkerészletek erejéig közjegyzői okirat alapján kér végrehajtást, igazolni köteles-e a felhívás megtörténtét, vagy elég-e annak állítása, miszerint adóst a fizetésre felhívta, de az fizetési kötelezettségének 15 nap alatt eleget nem tett? A központi kir. járásbíróság abban állapodott meg, miszerint adósnak a kellő időben történt felhívása okirattal igazolandó. Ezzel kapcsolatosan megállapodik a teljes ülés abban is, hogy a moratoriumi rendelettel megkivánt eme felhívás ugy a kölcsönügyletben szereplő kötelmi adóshoz, mint a dologi adóshoz intézendő.

4. Az ötödik moratoriumi rendelet 4. §-ának 13. pontjában körülírt esetben a lejárt tartozás havi 10%-ban fizetendőleg ítélendő meg. Ezek a részletek más adat hiányában a jövőben is az 1914. október 15-től kezdődőleg ítélendők meg.

5. Az ötödik moratoriumi rendelet 4. §-ának 12. pontjában körülírt követelésekből megítélhető 25—25⁰/₀-os részletek fizetésének kezdő időpontja más adat hiányában a jövőben is az 1914. évi október hó 15. napja. A fizetési határidők azonban az ítéletben pontosan megállapítandók.

*

Közjegyzői árveréseknél rendőri segély igénybevétele.
(A belügyministernek 180.400/1914. sz. a. A. vármegye alispánjához intézett rendelete.)

Alispán úrnak másodfokú véghatározatát, amellyel a v—i járás fősolgabirája által elsőfokon hozott véghatározat helyben-

hagyásával a T. Á. v—i kir. közjegyző és dr. S. J. a—i ügyvéd mint a felperes jogi képviselője által a G. J. csődtömege ellen D. Gy. érdekében folyó évi márczius hó 5-ére kiűzve volt, de a csődtömeg gondnoka által erőszakkal megakadályozott árverés foganatosíthatása céljából kért csendőri karhatalom, — helyesen rendőri segédlet — kirendelését megtagadta, dr. S. J. ügyvéd felülvizsgálati kérelme folytán felülvizsgálván: azt az annak alapjául szolgáló elsőfokú véghatározattal együtt megsemmisitem, mert törvényt sértenek. Ugyanis a kir. közjegyző akkor, amidőn valamely hozzá forduló magánfél megbízásából hivatalos hatáskörébe eső cselekményeket végez: hatósági közeg, akit ily esetekben való functióra a jog egyszersmindenkorra szóló általános felhatalmazással rendel ki. A csődtömeggondnok pedig nem hatósági közeg, hanem csak a közadós vagyonának bíróilag kirendelt kezelője és képviselője (1881 : XVII. t.-cz. 100. §), akinek jogait és kötelezettségeit a törvény szorosán körülírja és az itt szóban levő kérdésben is részletesen szabályozza (kereskedelmi törvény 307. § és a csődtörvény 52. és 115. §-ai). Az említett és az azokkal kapcsolatos jogszabályokból nyilvánvaló, hogy azon esetben, ha a csődtömeghez tartozó ingó vagy non — miként a jelen esetben is — zálogjog áll fenn, a tömeggondnoknak nem áll jogában az abból való kielégítés elé akadályokat gördíteni, hanem csak arra jogosult, hogy az illető ingók leltározása és felbecslése útján a csődtömeg érdekeit az esetleges vételárfölösleg tekintetében megóvja. Ebben az esetben is tehát a tömeggondnoknak semmi jogos oka nem volt arra, hogy a zálogtárgyul szolgáló ingók elárvereztetését megakadályozza; jelesül nem volt joga az árverésnek ellenszegülni azon az alapon, hogy annak megtartása a királyi járásbíróság hatáskörébe tartozik. Minthogy azonban a közjegyző közbenjöttével foganatosítandó árverés körüli eljárást sem a kereskedelmi törvény, sem a kir. közjegyzőkről rendelkező törvények vagy más jogszabályok kifejezetten nem szabályozzák: ezért az eljárásra megfelelően alkalmazni kell azokat a jogszabályokat, amelyek más magánjogi követelés behajtását célzó árverésekre nézve fennállanak. Alkalmazni kell ehhez képest az 1881. évi LX. törvény-cikk 32. §-át is, amelynek 1. bekezdése szerint „a végrehajtás foganatosítását, ellenmondással, kifogással vagy ellenszegüléssel gátolni nem szabad,” úgyszintén annak 3. bekezdését, amely szerint ellenszegülés esetében a végrehajtás az illető törvény-

hatóság vagy község legközelebbi közbiztonsági közegének segítségével fogantatandó, melyhez a megkeresést a kiküldött közvetlenül intézi. Alkalmazni kell e szabályokat nevezetesen azért, mert kétségtelen, hogy az itt szóbanforgó, közjegyző útján fogantatandó árverés épen úgy kényszervégrehajtás, mint a bírósági kiküldött közbenjöttével való s hogy tehát ennek épen úgy, mint amannak lényegében rejlő momentum az, hogy a vele szemben található ellenszegülést az államhatalomnak kényszer útján kell leküzdenie anélkül, hogy a rendőri segéllyel rendelkező közigazgatási hatóság az árverésnek jogosságát vizsgálhatná. Ezekből kifolyólag az eljárás kir. közjegyzőnek az 1881: LX. t.-cz. 32. § a alapján joga lett volna a közbiztonsági közegek közreműködését saját hatáskörében igénybe venni, ha azonban ő ezt nem tette, hanem amazok közvetlen felettes hatóságához fordult, az lett volna köteles az árverés fogantatásához szükséges rendőri segínyt — mely az előiratokban helytelenül karhatalomnak nevezetik, — az e részben irányadó 1874. évi 8,045/l. M. számú igazságügyi ministeri rendelet értelmében az eljárás kir. közjegyzőnek rendelkezésére bocsátani. Ezen nem változtat az a körülmény, hogy felperes a kereskedelmi törvény 305. §-ának 2. bekezdése alapján előbb az aradi kir. törvényszéknél kérte a bírói árverést, amit a törvényszék, mint kereskedelmi bíróság, helyesen a kir. járásbíróság közbenjöttével fogantatandólag rendelt el, mert a kereskedelmi törvény 306. §-a alapján a végrehajthatónak kétségtelen joga volt a bírói utat mellőzni és az árverés fogantatásával a kir. közjegyzőt megbizni.

Igazgatóhelyettes cím a cégjegyzékbe való bevezetés tárgyát nem képezheti. Egy részvénytársaság két cégvezetőjének igazgatóhelyettes címük bejegyeztetését kérte. A budapesti kir. keresk. és váltószék a kért bejegyzést megtagadta. A budapesti kir. tábla helybenhagyta ezt a rendelkezést, indokul azt hozván fel, hogy: habár a felfolyamodással élő részvénytársaság kétségtelenül jogosult főtisztviselőinek, a kereskedelmi törvényben nem is említett címeket is adni és őket igazgatóhelyettesekké is kinevezni, az ilyen kinevezés azonban csakis a részvénytársaság belső jogviszonyaira birhat kihatással, ez a tény pusztán magában véve azonban a cégjegyzékbe való bevezetés tárgyát nem képezheti.

A házasságon kívül született gyermek tartásdíjának megváltására vonatkozó egyességnek kötelező gyámhatósági jóváhagyása. (A belügyministernek 45,089/1914. sz. a. V. vármegye közigazgatási bizottságához intézett rendelete.)

A házasságon kívül született gyermekért járó tartásdíj a gyermeket és nem az anyát illeti és így a tartásdíjra vonatkozó egyesség nem a szülőknek, hanem a természetes apának és a gyermeknek vagyoni jogviszonyát érinti. Amikor tehát arról van szó, hogy a természetes apának a házasságon kívül született gyermek javára fennálló tartási kötelezettsége egy összeggel megváltassék, vagyis az évek sorára terjedő járadékkötelezettség tőkésítették, ez a tőke a kiskorút illető törzsvagyonná válik.

Ennélfogva annak a megállapítása, hogy a kiskorú javára tartási igénye helyett szerzendő eme tőkevagyon valódi egyenértéke-e a természetes apa tartási kötelezettségének, az 1877: XX. t.-cz. 113. § 7. pontja értelmében, mint visszatérő szolgáltatások helyébe ingó tőkevagyonnak a szerzése, feltétlenül gyámhatósági jóváhagyás alá esik. De gyámhatósági jóváhagyást igényel a váltásdíj-tőkének, mint törzsvagyonnak mennyiségére vonatkozó egyesség az 1877: XX. törvényczikk 113. § 11. pontja alapján is. Kétségtelen ugyanis, hogy az éveken át járó tartási díjak egy bizonyos tőkeértéknek megfelelnek. Amikor tehát a gyámhatóság — jóváhagyásával — a fölött örökődik, hogy a tartásdíjkötelezettség helyébe olyan tőkeösszeg lépjen, amely annak méltó egyenértéke, épen azt biztosítja, hogy a kiskorú tőkevagyonja visszaélésképen ne kevesbedhessék, vagyis valódi értékén alul le ne szállíttassék. Teljesen megfelel ennek a felfogásnak a kir. Curia állandó joggyakorlata is (l. 2,370/1887., 296/1896., 118/1897. és 89/1898. stb. számú elvi jelentőségű határozatokat), amely a házasságon kívül született gyermek tartásdíjának megváltására vonatkozó egyességet csak akkor tekinti jogérvényesnek, ha azt a gyámhatóság jóváhagyta. Már pedig a magánjogi jogügyletek érvényessége kérdésének elbírálására végső fokon a kir. Curia hivatott, ennélfogva ebben a kérdésben állásfoglalását döntő súlyúnak még akkor is el kellene ismerni, ha a kiskorú gyermek érdekével ellenkeznek, annál inkább ilyennek kell tehát elfogadni akkor, amikor az az 1877: XX. t.-cz. rendelkezéseivel, szellemével és a kiskorú házasságon kívül született gyermekek érdekeivel egyaránt a legteljesebb összhangban van. Mindezek alapján a másodfokú véghatározatot meg-

semmisítenem és a fentebbi határozatot hoznom kellett. Ezekről a közigazgatási bizottságot további eljárás végett értesítem.

*

A házasságkötésre vonatkozó kivételes intézkedések.
(A m. kir. ministeriumnak 647/1915. M. E. számú rendelete.)

A gyámhatóság a kiskorú házasságkötéséhez szükséges törvényes képviselői vagy szülői beleegyezést a házassági jogról szóló 1894 : XXXI. t.-cz. 8. §-ának utolsó bekezdése értelmében pótolhatja akkor is, ha a házasságkötés a háborús események következtében vagy más okból sürgős és a kiskorú házasuló részére szükséges törvényes képviselői vagy szülői beleegyezést kellő időben azért nem lehet megszerezni, mert a házasuló vagy a törvényes képviselő vagy a beleegyezésre jogosult szülő katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkal egy tekintet alá esik (9,146/1914. M. E. számú rendelet 3. §-a), vagy a törvényes képviselői vagy a szülői beleegyezésnek megszerzését a háborús események egyébként gátolják. A hiányzó törvényes képviselői vagy szülői beleegyezést a kiskorú tartózkodó helye szerint illetékes gyámhatóság is pótolhatja. Azt, hogy a beleegyezés pótlására megszabott előfeltételek megvannak-e, a gyámhatóság a viszonyok gondos mérlegelésével állapítja meg. A megállapítás tévessége azonban a házasság érvényességére nincs befolyással. A gyámhatóság a határozat hozatala előtt lehetőleg hallgassa meg — esetleg távirati úton — a kiskorúnak legközelebbi hozzátartozóit, ha tartózkodásuk helye ismeretes és meghallgatásuk nem jár a célzott meggyőzőítő idővesztéssel. A gyámhatóságra az 1894 : XXXI. t.-cz. 10. §-ának rendelkezése ebben az esetben is irányadó. A gyámhatóság részéről a jelen rendelet értelmében megadott beleegyezés ellen nincs helye fellebbezésnek.

*

Személyi hírek. Aranykúti *Dorgó Albert* m. kir. udvari tanácsos, kolozsvári kir. közjegyző, a kir. közjegyzői kamara elnöke, február 14-én, életének 73-ik évében, elhunyt Kolozsvárott. Az így megüresedett egyik kolozsvári közjegyzői állásra *dr. Árkossy Gyula* dicsőszentmártoni kir. közjegyző helyezettett át. *Dr. Teőke Béla* késmárki kir. közjegyző Budapest székesfőváros X. kerületébe helyezettett át.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „	Felelős szerkesztő: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrásy-út 1.
--	---	---

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — A hatodik moratoriumi rendelet. — A közjegyzői díjszabás reformja. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874 : XXXV. és 1886 : VII. törvénycikkek) története.

Irta : Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.
(Folytatás.)

Kövessük a Pauler minister által a képviselőháznak bemutatott 1873. évi törvényjavaslat fejezet szerinti sorrendjét és kérdésről-kérdésre összegezzük a codificationális tényezők tanácskozásait s az ennek eredményeként hozott határozatokat:

A „kinevezés“ kérdését — amit a parlament nem is tárgyalta, hanem a kormány és a szakbizottság javaslatai értelmében vita nélkül elfogadott — már fennebb ismertettük.

A „képesítés“ tárgyalásakor a szakbizottság alaposan megvitatta azt is, vajjon ne követeltessék-e a közjegyzőtől különös „közjegyzői vizsga“? A budapesti királyi tábla, több ügyvédi egyesület és a budapesti kereskedelmi kamara is véleményében emellett foglalt állást, de a szakbizottság azt mégis elejtette: „nehogy a jogi professio három ágából a birói, az ügyvédi és a közjegyzői hivatásból, a másikba való átlépés lehetetlenné tétessék, vagy annyira meg-